

EMEKLİ İKRAMİYESİNE HAK KAZANMA KOŞULLARI^(*)

Dr. Öğr. Üyesi **Başak GÜNEŞ^(**)**

Öz

Emekli ikramiyesi, emeklilik, yaşlılık ya da malullük aylığı almaya hak kazanan kamu çalışanlarına, aylıklarda yapılan emekli kesintilerinden bağımsız olarak çalışmada istikrar ve devamlılığı sağlamak amacıyla ve sosyal devlet ilkesi gereğince, kamuda geçen hizmet süreleri dikkate alınarak bir defaya mahsus olmak üzere yapılan bir ödemedir. Emekli ikramiyesine ilişkin düzenlemeler 5434 sayılı Kanun'da yer almaktadır. Uygulanacak hüküm ise sigortalının kamu görevlisi olduğu tarihe göre değişmektedir. 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğünden önce ilk defa kamu görevlisi olanlara 5434 s. K. m. 89 uygulanırken 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden sonra kamu görevlisi olanlara ise 5434 s. K. ek m. 82 uygulanmaktadır. Emekli ikramiyesine hak kazanma koşulları da bu doğrultuda farklılık arz etmektedir. 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden önce ilk defa kamu görevlisi olanlara ilişkin koşullar Anayasa Mahkemesi iptal kararlarına konu olmuştur. Kararlar çerçevesinde oluşan yasal süreç hak kazanma koşulları bakımından iki farklı dönemin oluşmasına sebebiyet vermiştir. 5434 s. K. m. 89'da yapılan son düzenleme uygulama açısından belirsizlikler içermektedir. 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden sonra kamu görevlisi olanlara uygulanan 5434 s. K. ek m. 82 ise Anayasa'ya aykırı düzenlemeler içermektedir. İşbu makale kapsamında söz konusu koşullar ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler

Emekli İkramesi, Sosyal Sigortalar, Emekli Sandığı Kanunu, Eşitlik İlkesi, 5510 Sayılı Kanun Geçici Madde 4.

CONDITIONS FOR ENTITLEMENT TO RETIREMENT BONUS

Abstract

The retirement bonus is a one-off payment made to civil servants who are entitled to a retirement, old-age or invalidity pension, taking into account their length of service in the public sector. It is paid independently of the pension deductions made from their salaries and is intended to reflect the principle of the social state. The provisions on retirement bonuses are laid down in Law No. 5434. The applicable provision depends on the date on which the insured person became a civil servant. While Article 89 of Law No. 5434 applies to those who entered the civil service before the entry into force of Law No. 5510, Article 82 of the same law applies to those who entered after that date. The conditions for entitlement to the retirement bonus also differ according to the article concerned. The conditions applicable to those who became civil servants before the entry into force of Law No. 5510 have been the subject of annulment decisions by the Constitutional Court. These rulings have led to the creation of two different eligibility periods. The recent legislative amendment to Article 89 of Law No. 5434 contains uncertainties regarding its implementation. In addition, Article 82 of Law No. 5434, which applies to those who entered the civil service after the entry into force of Law No. 5510, includes provisions that are in violation of the Constitution. These provisions are examined in this article.

Keywords

Retirement Bonus, Social Insurance, Retirement Fund Law, Principle of Equality, Provisional Article 4 of Law No. 5510.

^(*) Makalenin Dergiye Geliş Tarihi: 11.04.2025 - Makalenin Kabul Edildiği Tarih: 15.06.2025
DOI No: 10.54704/akdhfd.1674361

^(**) Altınbaş Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı / İstanbul, Türkiye
E-posta: basak.gunes@altinbas.edu.tr
Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0002-5003-4255>

Extended Abstract

The provisions regarding the retirement bonus are contained in Act No. 5434, and Article 89 of this Act applies to those who became civil servants for the first time before the entry into force of Act No. 5510, while Additional Article 82 of the same Act applies to those who became civil servants for the first time after the entry into force of Act No. 5510. Article 89 of Law No. 5434 stipulates that, in order to be entitled to a retirement bonus, those who have completed their entire period of service within the scope of Law No. 5434 and/or Provisional Article 4 of Law No. 5510 must have been granted a pension, an ordinary disability or invalidity pension, or a lump-sum payment, and the insured must have completed at least one full year of actual service in positions subject to the Pension Fund.

The conditions applicable to the entitlement of insured persons who apply for the consolidation of services have been the subject of a complicated process due to annulment rulings by the Constitutional Court and the approach of the legislator. In order for an insured person who was granted a pension through service consolidation before 26.01.2012 in accordance with Article 8 of Law No. 2829 to be entitled to a retirement bonus, they must have had service subject to the Pension Fund. This service must include at least one actual year of service, and the active insurance relationship must have been terminated by the granting of a pension.

For pensions granted on or after 26.01.2012, individuals who have been granted a pension by service consolidation in accordance with Article 8 of Law No. 2829 must, in addition to fulfilling the aforementioned conditions, also have their Pension Fund-affiliated services terminated in accordance with the conditions for entitlement to severance pay set out in Article 14 of Labour Law No. 1475, within the framework of Law No. 5434 or Law No. 5510, Provisional Article 4. This provision gives rise to uncertainty as to its implementation.

Pursuant to Additional Article 82 of Law No. 5434, in order for civil servants who are insured for the first time within the scope of Article 4/I(c) of Law No. 5510 to be entitled to a retirement bonus, they must have worked as a civil servant for at least one year. In addition, they must have spent their entire working period within the scope of Article 4/I(c) of Law No. 5510, or, although they may have worked under different social insurance statuses, they must be within the scope of Article 4/I(c) of Law No. 5510 at the time of the pension, or even if they are not insured within the scope of long-term insurance branches at the time of the pension, their last insurance within this framework must be within the scope of Article 4/I(c) of Law No. 5510, or they must have received old-age lump sum payments and their last insurance within the scope of long-term insurance branches must be subject to Article 4/I(c) of Law No. 5510.

In other words, in principle, it is not possible for those who are subject to different social insurance statuses throughout their working life to receive a retirement bonus if their last status is not within the scope of Article 4/I(c). This matter, however, is contrary to the Constitution.

In the event of the death of an insured who is a civil servant, a retirement bonus may be paid to the beneficiaries. This issue is addressed in Article 89 of Law No. 5434 and Additional Article 82 of the same law, depending on whether the civil servant is insured pursuant to Law No. 5434 and/or Provisional Article 4 of Law No. 5510 or is insured within the scope of Article 4/I(c) of this Law for the first time after the entry into force of Law No. 5510.

GİRİŞ

Emekli ikramiyesine ilişkin düzenlemeler 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nda¹ yer almaktadır. Uygulanacak hüküm ise sigortalının kamu görevlisi olduğu tarihe göre değişmektedir. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun² yürürlüğünden önce ilk defa kamu görevlisi olanlara 5434 s. K. m. 89 uygulanırken 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden sonra kamu görevlisi olanlara ise 5434 s. K. ek m. 82 uygulanmaktadır. Emekli ikramiyesine hak kazanma koşulları da bu doğrultuda farklılık arz etmektedir. Çalışmamız kapsamında söz konusu koşullar ele alınmış olup çalışmamızın ilk

¹ RG. T. 17.06.1949, S. 7235.

² RG. T. 16.06.2006, S. 26200.

bölümünde 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden önce kamu görevlisi olarak 5434 s. Kanun'a tabi çalışan sigortalılar açısından emekli ikramiyesine hak kazanma koşulları; ikinci bölümünde 5510 s. K. kapsamında ilk defa m. 4/I, (c)'ye tabi çalışanların emekli ikramiyesine hak kazanma koşulları; son bölümde ise vefat eden sigortalıların hak sahiplerinin emekli ikramiyesine hak kazanma koşulları değerlendirilmiştir. Emekli ikramiyesinin hesaplanmasına ilişkin hususlar ise çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

I. 5434 SAYILI KANUN KAPSAMINDA SİGORTALI OLANLARIN EMEKLİ İKRAMİYESİNE HAK KAZANMA KOŞULLARI

A. HİZMET SÜRELERİNİN TAMAMINI 5434 SAYILI KANUN VEYA 5510 SAYILI KANUN GEÇİCİ MADDE 4 KAPSAMINDA GEÇİRENLER

Anayasa Mahkemesi (AYM) tarafından da ifade edildiği üzere, “*Emekli ikramiyesi; emeklilik, yaşlılık ya da malullük aylığı almaya hak kazanan kamu çalışanlarına, aylıklarda yapılan emekli kesintilerinden bağımsız olarak çalışmada istikrar ve devamlılığı sağlamak amacıyla ve sosyal devlet ilkesi gereğince bir defaya mahsus olmak üzere yapılan bir ödemedir.*”³. Bu bağlamda emekli ikramiyesinin bir “sosyal güvenlik yardımı (edimi)” olduğu belirtilebilir⁴. Ödeme tutarında kamuda geçen hizmet süreleri dikkate alınmakta⁵ ve böylelikle söz konusu hizmetlerin karşılığı olarak kamu görevlilerine çalışma yaşamları bittikten sonra bir güvence sağlanmaktadır⁶.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden önce ilk defa kamu görevlisi olanların emekli ikramiyesine hak kazanma koşulları 5434 s. K. m. 89'da öngörülmüştür. Maddenin birinci ve ikinci fıkrasında sigortalının bütün çalışma yaşamını kamu görevlisi olarak geçirip geçirmemesine göre farklı koşullar belirlenmiştir.

5434 s. Kanun'un halen yürürlükte bulunan “ikramiye” kenar başlıklı 89. maddenin ilk fıkrasına göre, “*Hizmet sürelerinin tamamı bu Kanun ve/veya*

³ AYM, T. 11.07.2018, E. 2018/8, K. 2018/85, RG. T. 04.12.2018, S. 30615. Kamu görevlilerine ödenen emekli ikramiyesi nitelik olarak işçilere ödenen kıdem tazminatına benzese de doktrinde haklı olarak iki kurumun aynı değerlendirilemeyeceği, zira niteliğinin ve hak kazanma koşullarının farklı olduğu ifade edilmektedir. Bkz. Ali Nazım Sözer, *İşçi, Bağımsız Çalışan ve Kamu Görevlileri Bakımından Türk Sosyal Sigortalar Hukuku*, 6. Baskı, (İstanbul: Beta, 2023) s. 440, 441; Ali Nazım Sözer, “Önceki Çalışmalarında Kamu Görevlisi Olanların Emekli İkramesine Hakkı”, *Sosyal Güvenlik Dergisi*, Cilt 1, S. 1 (Haziran 2011), s. 83; Fevzi Şahlanan, “Emekli İkramesinde 30 Yıllık Sınırı İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararı ile Başlayan Süreç ve Bir Danıştay Kararı Üstüne Düşünceler”, *Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi*, Cilt 13, S. 49 (2016) s. 113.

⁴ Tankut Centel, “Emekli İkramesinde Kalkan Sınır: Boşa Çalışmanın Reddi ve Yeniden Eşitleme Çabası”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 74, Özel Sayı (2016), s. 1161.

⁵ Sözer, “Önceki Çalışmalarında Kamu Görevlisi Olanların Emekli İkramesine Hakkı”, s. 83.

⁶ Centel, “Emekli İkramesinde Kalkan Sınır: Boşa Çalışmanın Reddi ve Yeniden Eşitleme Çabası”, s. 1165.

31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici 4 üncü maddesi kapsamında geçenlerden emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanan veyahut toptan ödeme yapılan asker ve sivil tüm iştirakçilere, her tam fiili hizmet yılı için aylık bağlamaya esas tutarın bir aylığı emekli ikramiyesi olarak verilir.”⁷.

Görüldüğü üzere, söz konusu hüküm kapsamında emekli ikramiyesine hak kazanabilmek için öncelikle sigortalının hizmet sürelerinin tamamını 5434 s. K. yahut 5510 s. K. gc m. 4’e tabi olarak geçirmesi gerekir. 5434 s. Kanun’da esasen sigortalı kavramı yerine iştirakçi kavramını kullanılmıştır; ancak 5510 sayılı Kanun’un yürürlüğü ile birlikte bu ayırım ortadan kalktığı için çalışmamızda sigortalı kavramı tercih edilmiştir. 5434 sayılı Kanun’da kimlerin sigortalı olacağı “Sandıktan Faydalanacaklar” kenar başlığı ile 12. maddede ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. İlgili hüküm uyarınca Emekli Sandığından yararlanmak için Türk vatandaşı olmak ve on sekiz yaşını doldurmak gerekmektedir. Bunun yanı sıra, ilgili kişi maddenin birinci bendinde belirtilen daire, kurum ve kuruluşlarda⁸, maddenin ikinci bendinde belirtilen görevleri⁹ ifa ediyor olmalıdır. Başka bir ifadeyle

⁷ Madde 16.6.2010 tarihinde 5997 s. K. m. 14 ile değiştirilmeden önce “Emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanan veyahut toptan ödeme yapılan; asker, sivil tüm iştirakçilere, her tam fiili hizmet yılı için, aylık bağlamaya esas tutarların bir aylığı emekli ikramiyesi olarak verilir.” şeklindeydi. Dolayısıyla hizmet sürelerinin tamamını kamu görevlisi olarak geçirmeye yönelik bir koşul bu hükümde yer almamaktaydı. Ancak aşağıda açıklandığı üzere çalışma yaşamı boyunca kamu görevlisi, bağımsız çalışan yahut işçi olan ve hizmet birleştirmesi yoluna gidenler bakımından özel hüküm niteliğinde 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun m. 12 mevcuttu.

⁸ Hükümde sayılan daire, kurum ve kuruluşlar şunlardır: “a) Genel bütçeye giren daireler; b) Katma bütçeli daireler; c) Özel idareler; ç) Belediyeler; d) 26/6/1938 tarihli ve 3460 sayılı kanunda yazılı Murakabe Heyeti ile kuruluş, idare ve murakabeleri aynı kanun hükümlerine tabi Devlet Ekonomi Kurumları ve bunlara bağlı müesseseler (Emniyet Sandığı dahil); e) Özel kanunlarla kurulmuş ve kurulacak tüzelkişiliği bulunan Devlet kurumları (Kefalet sandıkları dahil); f) 10/9/1337 tarihli ve 151 sayılı kanuna göre kurulan Ereğli Kömür Bölgesi Amele Birliği; g) Özel kanunlarla kurulmuş ve kurulacak bankalar; h) Genel bütçeye giren veya katma bütçeli dairelerle özel idare ve belediyelere bağlı idare ve müesseseler; i) (h) bendinde yazılı dairelerin döner sermayeli iş ve teşekkülleri; j) Ödenmiş sermayesinin yarısından fazlası yukarıda sayılan daire, idare, banka ve kurumlardan birine veya bir kaçına ait ortaklıklarla bunların kendi sermayeleri ile kuracakları diğer ortaklıklar; k) Ticaret ve sanayi odaları ile ticaret ve zahire borsaları; l) Bu kanunla kurulan Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı”.

⁹ Hükümde söz konusu görevler şu şekilde sayılmıştır: “a) Cumhurbaşkanları; b) (Değişik: 3/3/1954 - 6311/6 md.) Özel, Teadül ve Kuruluş kanunlarına göre daimi kadrolarda derece esaslı üzerinden aylık veya ücret alanlar; (Kurumların özel kanunlarına göre teşekkül etmiş idare meclislerinin reis ve azalarıyla 788 sayılı kanunun 2919 sayılı kanunla değişik 64 üncü maddesinde yazılı stajyerler dahil) c) (Değişik: 3/3/1954 - 6311/6 md.) Daimi kadrolarda aylık ücretle çalışan her çeşit hizmetliler; (İş yerlerindeki kapıcı, bekçi, odacı ve benzeri hizmetliler dahil kurumların İş Kanunu tatbik olunan iş yerlerinde çalışan işçileriyle Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün 17 Mayıs 1937 tarih ve 3173 sayılı kanuna bağlı (2) sayılı cetveldeki hizmetlileriyle aynı kanuna bağlı (3) sayılı cetvelde yazılı olanlardan işçi vasfını haiz olan amele, amele çavuşu, müteahhasıs amele, hamal, hamalbaş, tayfa, gemici, bahçıvan, lambacı, lavajcı, drezinör ve kurumların serbest ve mukaveleli avukatları hariç) ç) Genel bütçe kanunlarına bağlı (K) ve (N) işaretli cetvellerde gösterilen kadrolarda çalışan memur ve hizmetliler; d) Amele Birliği aylık, ücretli daimi memur ve hizmetlileri;

maddede sayılan daire, kurum ve kuruluşlarda çalışan herkes değil, sadece ikinci bentte sayılanlar kural olarak sigortalı kabul edilmektedir.

5510 sayılı Kanun'da kamu görevlileri kural olarak m. 4/I, (c)¹⁰ kapsamında sigortalı sayılmaktadır. Belirtmek gerekir ki, Anayasa Mahkemesi henüz 5510 s.

e) İller daimi komisyon üyeleri ile seçilmiş veya tayin edilmiş belediye başkanları (Emeklilik hakkı tanınan bir vazifede evvelce bulunmuş olmaları şartıyla); f) Kuruluş kanunları gereğince aylıklı kadrolarda ücretle çalıştırılanlar; g) Ticaret ve sanayi odaları ile ticaret ve zahire borsalarının tayinleri Ticaret Bakanlığınca yapılan ve sürekli kadrolarda çalışan aylık ücretli daimi memurları; h) Gedikli subaylar ve gedikli erbaşlar ve ordu uzman erbaşları; i) Hatbakıcı, hat başbakıcı, dağıtıcı ve başdağıtıcılarla vazirler, hayrat hademeleri ve dersiamlar; j) (Değişik: 28/5/2003-4861/20 md.) Harp okulları, fakülte ve yüksek okullarda Türk Silâhlı Kuvvetleri hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken askeri öğrenci olanlar ile astsubay meslek yüksek okulları ve astsubay nasbedilmek üzere temel askerlik eğitimine tâbi tutulan adaylar; Fakülte veya yüksek okullar ile meslek yüksek okullarında kendi hesabına okuduktan sonra muvazzaf subay veya astsubay nasbedilen veya askerlik hizmetini müteakip muvazzaf subay veya astsubaylığa geçirilenler; k) Erler; (Vazife malullükleri ile vazifeden doğma ölümleri halinde.) 1 - (Ek: 9/6/1952 - 5951/1 md.) Emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunduktan sonra milletvekilliğine seçilenler; (seçimlerinden itibaren (6) ay içinde yazı ile Sandığa müracaat ettikleri) m) (Ek: 11/3/1954 - 6388/1 md.) 5441 sayılı kanun hükümlerine istinaden Devlet Tiyatrosunda mukavele ile çalışan sanatkarlar, n) (Ek: 1/3/1971-1377/1 md.; Değişik: 3/7/2005-5393/85 md.) Sosyal güvenlik kuruluşlarına tâbi görevlerde bulunmadan veya bu kuruluşlara tâbi olarak çalışmakta iken illerin daimi komisyon üyeliğine veya belediye başkanlığına seçilen ve atanılan ile Sandıktan veya diğer sosyal güvenlik kuruluşlarından emekli, yaşlılık veya malullük aylığı almakta iken belediye başkanlığına seçilen ve atanılanlar, istekleri üzerine istek dilekçelerinin Sandık kayıtlarına geçtiği tarihi takip eden ay başından itibaren emekli kesenekleri kendilerince, karşılıkları kurumlarca ödenmek ve emekli aylıkları Sandıkla ilgilendirildikleri tarihten itibaren kesilmek suretiyle, o) (Ek: 27/9/1983 - 2899/1 md.) İstekleri halinde 30/9/1960 tarihli ve 91 sayılı Kanunun 17 ncı, 28/7/1967 tarihli ve 933 sayılı Kanunun 4 ve 8 inci maddeleri hükümlerine göre Devlet Planlama Teşkilatında sözleşme ile çalışanlar, 30/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Kanunun 26 ncı maddesi hükümlerine göre Sermaye Piyasası Kurulunda sözleşme ile çalışanlar, 12/3/1964 tarihli ve 441 sayılı Kanunun 18 inci maddesi hükümlerine göre Devlet Yatırım Bankasında sözleşmeli çalışanlar". Maddede Cumhurbaşkanı ile erler de sayılmıştır; ancak bu kişiler haklarında kesenek ödenmediği için "iştirakçi" olarak adlandırılmazlar (Sözer, "Önceki Çalışmalarında Kamu Görevlisi Olanların Emekli İkramesine Hakkı", s. 84). Belirtmek gerekir ki, maddede 2004 yılında yapılan değişiklikle Emekli Sandığında isteğe bağlı sigortalı olarak iştirakçi olabilme imkânı da getirilmiştir. Bunun yanı sıra, özel kanunlarla bazı kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar da iştirakçi sayılmış yahut bu çalışanlara isteğe bağlı olarak iştirakçi olma imkânı tanınmıştır. Detaylı bilgi için bkz. Levent Akın, "Sigortalılık Kavramı Açısından Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun Tasarısının Değerlendirilmesi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 54, S. 2 (2005): s. 25 vd.

¹⁰ İlgili hükme göre, "Kamu idarelerinde; 1) Bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendine tabi olmayanlardan, kadro ve pozisyonlarda sürekli olarak çalışıp ilgili kanunlarında (a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı olması öngörülmemiş olanlar, 2) Bu maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine tabi olmayanlardan, sözleşmeli olarak çalışıp ilgili kanunlarında (a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı olması öngörülmemiş olanlar ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 86 ncı maddesi uyarınca açıktan vekil atanılanlar, sigortalı sayılırlar". 5510 s. K. m. 4/f. 4'te de "a) Kuruluş ve personel kanunları veya diğer kanunlar gereğince seçimle veya atama yoluyla kamu idarelerinde göreve gelenlerden; bu görevleri sebebiyle kendilerine ilgili kanunlarında Devlet memurları gibi emeklilik hakkı tanınmış olanlardan hizmet akdi ile çalışmayanlar, b) Başbakan, Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, belediye başkanları, il encümeninin seçimle gelen üyeleri, 5 c) Birinci fıkranın (c) bendi kapsamında iken, bu kapsamdaki kişilerin kurduğu sendikalar ve konfederasyonları ile sendika şubelerinin başkanlıkları ve yönetim kurullarına seçilenlerden aylıksız izne ayrılanlar, d) Kendi okulları ile fakülte ve yüksek okullarda, Milli Savunma Bakanlığı hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken askeri öğrenci olanlar ile astsubay meslek yüksek okulları ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik

K. yürürlüğe girmeden 15.12.2006 tarihli kararı ile Kanun'un çeşitli hükümlerini iptal etmiştir¹¹. Yüksek Mahkeme 5510 s. Kanun'un kamu görevlileri hakkındaki hükümlerini, bu çalışanların özelliklerine ve niteliklerine bakılmaksızın tüm çalışanlarla aynı esaslara tabi tutulmasından ötürü Anayasa m. 2 (sosyal devlet), m. 10 (eşitlik ilkesi) ve kamu görevlilerine ilişkin m. 128'e aykırı bulmuştur. Bunun üzerine, 17.04.2008 tarihinde 5754 s. Kanunla¹² 5510 sayılı Kanun'da önemli değişiklikler yapılmıştır¹³. Söz konusu değişikliklerden biri de "5434 sayılı Kanuna ilişkin geçiş hükümleri" kenar başlığını taşıyan 5510 s. K. gç m. 4 hükmünde gerçekleştirilmiştir. Değişiklik sonrası ilgili hüküm uyarınca, 5434 s. K. kapsamında sigortalı olarak çalışmaya başlayıp 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden sonra 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamına alınanlar gç m. 4'e tabidir. Keza 5510 s. Kanun'un yürürlüğün önce 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olarak çalışmış, ancak daha sonra çalışmasına ara vermiş olup 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden sonra m. 4/I, (c) kapsamına alınanlar da 5510 s. K. gç m. 4'e tabidir¹⁴. 5510 s. K. gç m. 4/IV'e göre, Kanun'da aksi yönde hüküm bulunmadıkça bu sigortalılara ve sigortalıların hak sahiplerine 5510 s. K. ile yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil olmak üzere 5434 s. K. hükümlerine göre işlem yapılmaktadır.

5510 s. K. gç m. 4'te, kamu görevlisi statüsünde bulunanlara dair vazife maddesi, engellilik, aylıkların bağlanması gibi bazı özel hususlar öngörülmekte olup çalışma yaşamı boyunca birden fazla sosyal sigorta statüsüne tabi olanlara ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Dolayısıyla yukarıda yer verdiğimiz, 5434 s. K. m. 89'un ilk fıkrasındaki hüküm, sadece bütün çalışma yaşamını kamu görevlisi olarak geçirenlerle ilişkindir¹⁵. Hükümde hizmet sürelerinin tamamını 5434 s. K. ve/veya 5510 s. K. gç md. 4 kapsamında geçirenlerin emekli ikramiyesine hak

eğitime tâbi tutulan adaylar, 6 e) Polis Akademisi ile fakülte ve yüksek okullarda, Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okumaya devam eden öğrenciler ile polis nasbedilmek üzere Polis Meslek Eğitim Merkezlerinde polislik eğitime tabi tutulan adaylar, 7 f) Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ile fakülte ve yüksek okullarda Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına okumaya devam edenler ile subay ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitime tabi tutulan adaylar"ın da m. 4, I, (c)'ye tabi olduğu açıklanmıştır. Detaylı bilgi için bkz. Aziz Can Tuncay, Ömer Ekmekçi ve Ender Gülver, *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, 22. Bası, (İstanbul: Beta, 2023), s. 304 vd.; Ali Güzel, Ali Rıza Okur ve Nurşen Caniklioğlu, *Sosyal Güvenlik Hukuku*, 20. Bası (İstanbul, Beta, 2024), 118 vd.; Sözer, *İşçi, Bağlımsız Çalışan ve Kamu Görevlileri Bakımından Türk Sosyal Sigortalar Hukuku*, s. 93 vd.; Müjdat Şakar, *İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 15. Baskı, (İstanbul, Beta, 2024), s. 2010. 5434 s. K. m. 12 ile 5510 s. K. m. 4/I, (c) hükümlerinin kıyaslanması hakkında bkz. Akın, "Sigortalılık Kavramı Açısından Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun Tasarısının Değerlendirilmesi", s. 44.

¹¹ AYM, 15.12.2006, E. 2006/111, K. 2006/112; RG. T. 30.12.2006, S. 26392 5. Mükerrer.

¹² RG. T. 08.05.2008, S. 26870.

¹³ Detaylı açıklama için bkz. Tuncay, Ekmekçi ve Gülver, *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, s. 140 vd.

¹⁴ Detaylı bilgi için bkz. Tuncay, Ekmekçi ve Gülver, *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, s. 308, 309; Güzel, Okur ve Caniklioğlu, *Sosyal Güvenlik Hukuku*, s. 718 vd.

¹⁵ Sözer, "Önceki Çalışmalarında Kamu Görevlisi Olanların Emekli İkramiyesi Hakkı", s. 99.

kazanması için iki temel koşul öngörülmüştür. Bunlardan ilki sigortalıya emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanması ya da toptan ödeme yapılmasıdır. Başka bir ifadeyle aktif sigorta ilişkisi, maddede bahsi geçen sebeplerle sona ermelidir¹⁶. İkinci koşul ise maddede yer alan “*her tam fiili hizmet yılı için, ... hesaplanacak tutarların bir aylığı emekli ikramiyesi olarak verilir.*” şeklindeki düzenleme gereği, sigortalının Emekli Sandığına tabi görevlerde en az bir tam fiili hizmet yılı çalışmasıdır¹⁷. Söz konusu iki koşul dışında ilgili sigortalıların emekli ikramiyesine hak kazanması için başka koşul aranmamıştır¹⁸.

B. HİZMETLERİN BİRLEŞTİRİLMESİ YOLUYLA AYLIĞI HAK KAZANANLAR

1. Hak Kazanma Koşullarında İki Dönemin Bulunması

Sigortalıların çalışma yaşamı boyunca işçi yahut kamu görevlisi veya bağımsız olarak farklı ekonomik faaliyetlerde bulunması mümkündür. Böyle bir durumda uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan haklar bakımından, sigortalının hangi sosyal sigorta statüsüne göre yahut 5510 s. Kanun’un yürürlüğünden önce sosyal sigortalara ilişkin hangi kanun uyarınca yardımlara hak kazanacağı belirlenmelidir. Bu husus, hizmetlerin birleştirilmesi yoluyla çözüme kavuşturulmaktadır. Konu, 5510 s. Kanun’un yürürlüğünden önce 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun’da¹⁹; 5510 s. Kanun’da ise m. 53/son fıkrada ele alınmıştır²⁰. Belirtmek gerek ki, Yargıtay hizmetlerin birleştirilmesini ihtiyari bir kurum olarak değerlendirmektedir. Başka bir deyişle sigortalının iradesi bu yönde değilse, farklı sosyal sigorta statülerinde geçirilen sürelerin birleştirilmesi mümkün değildir²¹.

¹⁶ Sözer, “Önceki Çalışmalarında Kamu Görevlisi Olanların Emekli İkramesi Hakkı”, s. 85.

¹⁷ Emekli ikramiyesi aldıktan sonra tekrar 5510 s. K. gç m. 4 kapsamında çalışmaya başlayanlar bir kez daha emekliye ayrıldıklarında salt bu hizmetlerine karşılık olmak üzere emekli ikramiyesi alabilmektedir; ancak bu durumda da en az bir yıl çalışma koşulu sağlanmalıdır (Sözer, “Önceki Çalışmalarında Kamu Görevlisi Olanların Emekli İkramesi Hakkı”, s. 86).

¹⁸ Her ne kadar hak kazanma koşullarına ilişkin olmasa da gerek hizmet sürelerinin tamamını 5434 s. K. ve/veya 5510 s. K. gç md. 4 kapsamında geçirenler gerekse aşağıda değineceğimiz hizmet birleştirilmesi yoluyla aylığa hak kazananlar bakımından 5434 Kanun’un zamanaşımına ilişkin 117. maddesine de değinmek gerekir. Söz konusu hüküm uyarınca, “*Bu kanun gereğince çeşitli adlarla ödenecek paralardan; istihkak kesbedildiği tarihlerden itibaren beş yıl sonuna kadar alınmayan veya yazı ile müracaat edilerek aranmayanlar Sandık lehine zamanaşımına uğrar.*”. Anayasa Mahkemesi konuya ilişkin bir bireysel başvuru kararında hak sahibinin banka hesabında bulunan ve dolayısıyla Kurumun mülkiyetinden çıkan emekli ikramiyesinin beş yıl içerisinde tahsil edilmemesinden ötürü zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle Kurum tarafından geri alınamayacağını; zira bu durumun mülkiyet hakkının ihlali anlamına geleceğini ifade etmiştir. AYM T. 25.01.2024, Başvuru No. 2020/5971, RG. T. 5.01.2024, S. 32575.

¹⁹ RG. T. 27.05.1983, S. 18059.

²⁰ Detaylı bilgi için bkz. Güzel, Okur ve Caniklioğlu, *Sosyal Güvenlik Hukuku*, s. 196 vd.; Sözer, *İşçi, Bağımsız Çalışan ve Kamu Görevlileri Bakımından Türk Sosyal Sigortalar Hukuku*, s. 504 vd.; Şakar, *İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, s. 352 vd.

²¹ Yargıtaya göre, “*Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkındaki 2829 sayılı Kanunun amacı; hiçbir Kurumdaki hizmeti tek başına aylık bağlanmasına*

Esasen 2829 sayılı Kanun, 1.10.2008 itibarıyla 5510 s. K. ile yürürlükten kaldırılmıştır; ancak 5510 s. K. geç. m. 2 hükmünün son fıkrasında, 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden önce sigortalı veya iştirakçi olup, bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten sonra aylık talebinde bulunanların hizmetlerinin birleştirilmesinde 2829 s. Kanun'un uygulanacağı ortaya konmuştur.

2829 s. Kanun 8. maddesine göre, *“Birleştirilmiş hizmet süreleri toplamı üzerinden, ilgililere; son yedi yıllık fiili hizmet süresi içinde fiili hizmet süresi fazla olan kurumca, hizmet sürelerinin eşit olması halinde ise eşit hizmet sürelerinden sonuncusunun tabi olduğu kurumca, kendi mevzuatına göre aylık bağlanır ve ödenir. Ancak, malullük, ölüm, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa göre yaş haddinden re'sen emekli olma süresi kanunla belirlenen vazifelere atanma veya seçilme ve bağlı oldukları kurumun kanunla değiştirilmesi hallerinde ilgililere hizmet sürelerinden sonuncusunun tabi olduğu kurumca, kendi mevzuatına göre aylık bağlanır.”* Görüldüğü gibi madde, sadece sigortalılara aylık bağlanmasına ilişkindir.

2829 s. Kanun'da emekli ikramiyesine dair ayrı bir hüküm mevcuttur. Söz konusu hüküm, Kanun'un *“emekli ikramiyesi”* kenar başlıklı 12. maddesidir. Bahsi geçen maddenin birinci fıkrasında yer alan bazı ifadelerin AYM tarafından iptal edilmesinden önceki halinde *“Son defa T.C. Emekli Sandığına tabi görevlerden emekliye ayrılan ve kendilerine bu Kanunun 8 inci maddesi uyarınca birleştirilen hizmet süreleri üzerinden aylık bağlananlara, T.C. Emekli Sandığına tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda prim veya kesenek ödemek suretiyle geçen sürelerinin toplamı üzerinden, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emekli ikramiyesi ödenir.”* şeklinde düzenleme yer almaktaydı. İlgili düzenleme gereği, 2829 s. K. m. 8 uyarınca birleştirilen hizmet süreleri üzerinden son yedi yıllık sürenin yarısından fazlasının Sandığına tabi olarak geçirilmiş olması sebebiyle sigortalıya Sandık tarafından aylık bağlanmış olsa dahi, sigortalı son defa Emekli Sandığına tabi görevlerden emekliye ayrılmamış ise kendisine emekli ikramiyesinin ödenmesi mümkün değildi²². Dolayısıyla *“Son defa Emekli Sandığına tabi görevlerden emekliye ayrılmış olma”* şeklinde aranan şart sigortalılar bakımından son derece hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurmaktaydı. Örneğin Danıştay kararına konu bir olayda Yüksek Mahkeme Emekli Sandığına tabi hizmet süresi ile 506 s. SSK'ye tabi dört aylık hizmet süresi birleştirilmek suretiyle yirmi yıl yedi ay üzerinden Emekli Sandığına aylık bağlanan sigortalıya son defa Emekli Sandığına tabi bir görevden emekliye ayrılmadığı için emekli ikramiyesi

yeterli olmayan sigortalı ya da hak sahiplerine, değişik Kurumlardaki hizmet süreleri birleştirilmek suretiyle aylık bağlanmasını sağlamak, bu suretle değişik Kurumlardaki hizmetlerin ziyan olmasını önlemek olup, bazı Sosyal Güvenlik Kurumlarında geçen hizmet süreleri toplamının tek başına aylık bağlanmasına yeterli olması halinde; diğer Kurumlarda geçen hizmetlerin birleştirilmesinde; sigortalının ya da hak sahibinin iradesinin de bu yönde olması koşuluyla zorunluluk bulunmamaktadır.”, Y10.HD, 06.06.2022, E. 2022/5291, K. 2022/8526. Aynı yönde bkz. YHGK, 06.03.2002, E. 2002/132, K. 2002/139; Y21.HD, 27.06.2019, E. 2018/4594, K. 2019/4815 (legalbank.net).

²² D11.D, 27.02.2004, E. 2001/3679, K. 2004/952 (legalbank.net).

ödenememesini, söz konusu hüküm kapsamında hukuka uygun değerlendirmişti²³. Nitekim maddede yer alan “*Son defa T.C. Emekli Sandığına tabi görevlerden emekliye ayrılan ve*” ibaresi, son defa bağlı olunan sosyal güvenlik kurumuna göre ayırım yapılarak Emekli Sandığına tabi görevlerden emekliye ayrılmayanlara, 5434 s. Kanun’a tabi çalışma süreleri için emekli ikramiyesi ödenmemesine sebep olduğu için Anayasa’nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine ve adil sonuçlar doğurmamasından ötürü Anayasa’nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırı bulunarak Anayasa Mahkemesi tarafından 05.02.2009 tarihinde iptal edildi²⁴. AYM ayrıca söz konusu ibarenin iptal edilmesiyle doğacak hukuksal boşluğun kamu yararını ihlal edici nitelikte olması nedeniyle iptal hükmünün, kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi gerektiğine karar verdi. Kararın 05.06.2009 tarihli Resmî Gazete’de yayınlanması sonucu iptal hükmü 05.06.2010 tarihinde yürürlüğe girmiş oldu.

İptal hükmü henüz yürürlüğe girmeden, 01.06.2010 yürürlük tarihli 5997 sayılı Kanun²⁵ m. 14 ile 5434 s. K. m. 89/I’de değişiklik yapılarak 2829 s. K. m. 12’de AYM tarafından iptal edilen ibare, “*Son defa bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4. maddesi hükümlerinin uygulanmasını gerektiren görevlerde çalışmakta iken emekliye ayrılan ve kendilerine mülga 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kuramlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanunun 8. maddesi uyarınca birleştirilen hizmet süreleri üzerinden aylık bağlananlara ise, bu Kanuna tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda prim veya kesenek ödemek suretiyle geçen hizmet sürelerinin toplamı üzerinden bu madde hükümlerine göre emekli ikramiyesi ödenir.*” şeklinde bir düzenleme ile bu sefer 5434 s. K. m. 89’I’nın ikinci cümlesine eklendi. Bu hükümde yer alan “*Son defa bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi hükümlerinin uygulanmasını gerektiren görevlerde çalışmakta iken emekliye ayrılan ve ...*” ibaresi de AYM tarafından, daha önce iptal edilen hüküm ile kapsam ve içerik yönünden aynı olduğu için 12.05.2011 tarihinde iptal edildi²⁶.

AYM tarafından verilen söz konusu iptal kararı üzerine 26.01.2012 yürürlük tarihli 6270 sayılı Kanun²⁷ m. 1 ile 5434 s. K. m. 89’da tekrar değişiklik yapılarak 2829 s. K. m. 8’e göre birleştirilen hizmet süreleri üzerinden emeklilik, yaşlılık ya da malullük aylığı bağlananlara, 5434 s. K. yahut 5510 s. K. gç m. 4 kapsamında olarak 5434 s. Kanuna tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda geçen çalışmalarının, 1475 s. İş Kanunu m. 14’te öngörülen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun şekilde sona ermiş olması şartıyla emekli ikramiyesi ödeneceği düzenlendi.

²³ D11.D, 13.03.2007, E. 2004/2888, K. 2007/2388; aynı yönde bkz. D11.D, 13.03.2007, K. 2004/2886, K. 2007/2382 (legalbank.net).

²⁴ AYM, 05.02.2009, E. 2005/40, K. 2009/17; RG. T. 05.06.2009, S. 27249.

²⁵ RG. T. 19.06.2010, S. 27616.

²⁶ AYM, 12.5.2011, E. 2010/81, K. 2011/78; RG. T. 09.07.2011, S. 27989.

²⁷ RG. T. 26.01.2012, S. 28185.

AYM tarafından verilen iptal kararları ve 26.01.2012 tarihinde 6270 s. Kanunla 5434 s. Kanun m. 89’da yapılan değişiklik, 2829 s. K. m. 8 uyarınca hizmetlerin birleştirilmesi yoluyla aylık bağlananlara, emekli ikramiyesine hak kazanma koşulları bakımından, aylık bağlanan tarihe göre iki farklı dönemin oluşmasına sebep oldu.

2. 26.01.2012 Tarihinden Önce 2829 sayılı Kanun m. 8 Uyarınca Hizmet Birleştirmesi Yoluyla Aylık Bağlananlar Bakımından Emekli İkramiyesine Hak Kazanma Koşulları

AYM iptal kararı ile birlikte, 26.01.2012 tarihinden -yani 5434 s. K. m. 89’da yapılan son değişiklikten- önce 5434 s. K. m. 89/I hükmü “*Hizmet sürelerinin tamamı bu Kanun ve/veya 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici 4 üncü maddesi kapsamında geçenlerden emekli, adi malûllük veya vazife malûllüğü aylığı bağlanan veyahut toptan ödeme yapılan asker ve sivil tüm iştirakçilere, her tam fiili hizmet yılı için aylık bağlamaya esas tutarların bir aylığı emekli ikramiyesi olarak verilir. Kendilerine mülga 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanunun 8 inci maddesi uyarınca birleştirilen hizmet süreleri üzerinden aylık bağlananlara ise, bu Kanuna tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda prim veya kesenek ödemek suretiyle geçen hizmet sürelerinin toplamı üzerinden bu madde hükümlerine göre emekli ikramiyesi ödenir. Mülga 2829 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi ile üçüncü fıkrasının son cümlesinin bu maddeye aykırı hükümleri uygulanmaz.*” şeklini almıştır. Hizmetlerin birleştirilmesi yoluna giden sigortalılar bakımından dikkate alınması gereken hüküm, fıkranın ikinci cümlesinde yer almaktadır. İlgili hüküm dolayısıyla hizmetlerin birleştirilmesi yoluyla aylık bağlananların emekli ikramiyesine hak kazanabilmeleri için ilk koşul Emekli Sandığına tabi hizmetlerin bulunmasıdır. Zira hükümde 5434 s. Kanun’a tabi hizmet sürelerinin toplamı üzerinden sigortalıya emekli ikramiyesi ödeneceği açıklanmıştır. Başka bir deyişle sigortalının Emekli Sandığına tabi hizmetlerinin bulunmaması halinde emekli ikramiyesi alması mümkün değildir. İkinci koşul ise aktif sigortalılık ilişkisinin aylık bağlanmak suretiyle sona ermesidir. Hükümde yer alan “*aylık bağlananlar*” ifadesi, bu koşulu ortaya koymaktadır. Hangi aylıklarına bu kapsamda olduğu açıklanmamıştır, ancak yukarıda yer verdiğimiz üzere, 2829 s. K. m. 8’de “*kendi mevzuatına göre aylık bağlanır*” ibaresi bulunmaktadır. O halde aylığın 5434 s. K. kapsamındaki aylıklardan olması şart değildir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, 5434 s. Kanun’a tabi kuruluşlarda geçen sürelerin 26.01.2012 tarihinden önce olması değil, ilgili kişiye 26.01.2012 tarihinden önce hizmetlerin birleştirilmesi yoluyla aylık bağlanmasıdır.

26.01.2012 tarihinden önce 2829 s. K. m. 8 uyarınca hizmet birleştirmesi yoluyla aylığı bağlananların emekli ikramiyesine hak kazanabilmeleri için son koşul ise Emekli Sandığına tabi olarak en az bir fiili hizmet yılı çalışmış ol-

maktır. Söz konusu koşul, düzenlemede geçen “*bu madde hükümlerine göre*” ibaresinden ortaya çıkmaktadır. Zira madde gereğince sigortalıya “*her tam fiili hizmet yılı için aylık bağlamaya esas tutarların bir aylığı emekli ikramiyesi olarak verilir.*”²⁸.

Belirtmek gerekir ki, Danıştay, AYM iptal kararları ile son defa 5434 s. K. yahut 5510 s. K. gç. m. 4 kapsamında çalışma koşulunu sağlanmaması gerekçe- siyle emekli ikramiyesi ödenmemesine ilişkin işlemlerin yasal dayanağının ortada kalkması sebebiyle AYM iptal kararlarının yürürlüğünden önce hizmetlerin birleş- tirilmesi yoluyla aylığa hak kazananların da emekli ikramiyesi alabilmeleri için yu- karıdaki koşulları sağlamalarının yeterli olduğu görüşündedir²⁹. Anayasa m. 153’te yer alan AYM iptal kararlarının geriye yürümeyeceğine ilişkin düzenleme nedeni- le aksi yönde bir sonuca varılması da mümkün değildir. Zira Danıştay tarafından da belirtildiği üzere, “*Anayasa’nın 153. maddesinde yer alan, Anayasa Mahkeme- sine verilen iptal kararlarının geriye yürümeyeceği kuralı, iptal edilen hüküm-*

²⁸ Hükmün dördüncü fıkrasında yer alan emekli ikramiyesinin hesabında otuz fiili hizmet yılını aşan sürelerin dikkate alınmayacağına ilişkin düzenleme AYM tarafından iptal edilmiştir. Bkz. AYM, 25.12.2014, E. 2013/111, K. 2014/195, RG. T. 07.01.2015, S. 29229. Detaylı açıklama için bkz. Şahlanan, “Emekli İkramesinde 30 Yıllık Sınırı İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararı ile Başla- yan Süreç ve Bir Danıştay Kararı Üstüne Düşünceler”, s. 114 vd.; Centel, “Emekli İkramesinde Kalkan Sınır: Boşa Çalışmanın Reddi ve Yeniden Eşitleme Çabası”, s. 1162 vd.

²⁹ D11.D, 02.02.2015, E. 2014/3100, K. 2015/44; D11.D, 02.02.2015, E. 2014/4990, K. 2015/50; D11.D, 17.02.2016, E. 2016/223, K. 2016/583; D11.D, 13.04.2017, E. 2016/4287, K. 2017/3474 (le- galbank.net). Yukarıda da ifade edildiği üzere, AYM’nin 2829 s. K. m. 12’ye ilişkin 05.02.2009 tarihli kararında, kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi yönünde hüküm kurulmuştu. Danıştay ilgili iptal kararının verildiği, ancak henüz yürürlüğe girmedeği dönemde verdiği bir kararında “*Anılan Anayasa Mahkemesi kararı ile, iptal hükmünün, kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak 1 yıl sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiş ise de, Ana- yasa Mahkemesi’nce bir kanunun tümünün ya da belirli hükümlerinin Anayasa’ya aykırı bulunarak iptal edilmiş olduğu bilindiği halde eldeki davaların Anayasa’ya aykırılığı saptanmış olan kurallara göre görüşülüp çözümlenmesi, Anayasa’nın üstünlüğü prensibine ve hukuk devleti ilkesine aykırı düşeceği için uygun görülmez. Bir başka anlatımla, Anayasa Mahkemesi’nin, iptal kararının yürür- lüğe gireceği tarihi ileriye dönük olarak ertelemiş bulunması öncelikle yasama organına aynı konuda, iptal kararının gerekçesine uygun olarak, yeni bir düzenleme için olanak tanımak ve ortada hukuki bir boşluk yaratmamak amacına yönelik olup yargı mercilerinin bakmakta oldukları uyuşmazlıklarda hu- kuka ve Anayasa’ya aykırı bulunarak iptal edilmiş kuralları uygulaması ve uyuşmazlıkları bu kurallara göre çözümlemesi sonucunu doğurmaz. Diğer yandan, Anayasa’nın 153. maddesine göre yasama, yürütme ve yargı organları için bağlayıcı olan Anayasa Mahkemesi’nin söz konusu kararının, bu karardan önce açılmış bulunan ve henüz sonuçlanmamış olan tüm davalara uygulanması gerek- mektedir. Buna göre, Anayasa Mahkemesi’nce verilen karar ile farklı sosyal güvenlik kurumlarına tabi hizmet süreleri birleştirilmek suretiyle, son yedi yıllık fiili hizmet süresi içinde fiili hizmet süresi fazla olan kurum olan Emekli Sandığı’na emekli aylığı bağlananlardan, son defa Emekli Sandığı’na tabi bir görevden emekliye ayrılmamış olanlara emekli ikramiyesi ödenmesine engel olan “Son defa T.C. Emekli Sandığı’na tabi görevlerden emekliye ayrılan ve...” ibaresi iptal edildiğinden, 2829 sayılı Kanun’un 12. maddesinin 1. fıkrasının iptal kararından sonraki şekline göre, “kendilerine bu Kanun’un 8. maddesi uyarınca birleştirilen hizmet süreleri üzerinden aylık bağlananlara, T.C. Emekli Sandığı’na tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda prim veya kesenek ödemek suretiyle geçen sürelerinin toplamı üzerinden, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emekli ikramiyesi” ödenmesi gerekmektedir.” sonucuna ulaştı, D11.D, 03.06.2009, E. 2007/11075, K. 2009/5494; aynı yönde bkz. D11.D, 03.06.2009, E. 2006/1243, K. 2009/2175 (legalbank.net).*

lere göre kazanılmış olan, doğumu anında hukuka uygun olarak tamamlanmış ve böylece kişiye özgü, lehe sonuçlar doğurmuş, daha sonra mevzuat değişikliği veya işlemin geri alınması gibi nedenlere rağmen, hukuk düzenince korunması gereken haklara yönelik olup, Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmiş bir düzenlemeyle ilgili uyumsuzlukların, Anayasaya aykırılığı saptanmış hükümler dikkate alınarak çözümlenmeleri Anayasa'nın üstünlüğü ve hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil edecektir.”³⁰.

3. 26.01.2012 Tarihinde ve Bu Tarihten Sonra 2829 s. K. m. 8 Uyarınca Hizmetlerin Birleştirilmesi Yoluyla Aylık Bağlananlar Bakımından Emekli İkramesine Hak Kazanma Koşulları

a. Hak Kazanma Koşulları Açısından Getirilen Ek Koşul: 5434 s. K. yahut 5510 s. K. gc. m. 4 Çerçevesinde Geçen Çalışmalarının 1475 s. İş Kanunu m. 14'te Öngörülen Kıdem Tazminatına Hak Kazanma Şartlarına Uygun Şekilde Sona Ermesi

Açıklandığı üzere, hizmet sürelerinin tamamını 5434 s. K. veya 5510 s. K. gc. m. 4 kapsamında geçirenlerin emekli ikramiyesine hak kazanması için sigortalıya emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanması ya da toptan ödeme yapılması ve sigortalının Emekli Sandığına tabi görevlerde en az bir tam fiili hizmet yılı çalışması koşullarının sağlanması gereklidir. 26.01.2012 tarihinden önce 2829 s. K. m. 8 uyarınca hizmet birleştirmesi yoluyla aylık bağlanan sigortalıların emekli ikramiyesine hak kazanabilmesi için ise, sigortalının Emekli Sandığına tabi hizmetlerinin bulunması, bu hizmetlerin en az bir fiili hizmet yılı olması ve aktif sigortalılık ilişkisinin herhangi bir hukuki statüden aylık bağlanmak suretiyle sona ermesi koşulları aranmaktadır. Söz konusu sigortalıların bahsi geçen üç koşulu sağlaması, emekli ikramiyesine hak kazanmaları için gerekli ve yeterlidir. İlgili sigortalıların Emekli Sandığına tabi hizmetlerinin ne şekilde sona erdiği önem arz etmez³¹. 26.01.2012 tarihinde ve bu tarihten sonra 2829 s. K. m. 8 uyarınca hizmet birleştirmesi yoluyla aylık bağlananların, emekli ikramiyesine hak kazanabilmeleri için ise, bu üç koşula ek olarak 5434 s. K. yahut 5510 s. K. gc. m. 4 çerçevesinde geçen çalışmalarının 1475 s. İş Kanunu m. 14'te öngörülen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun şekilde sona ermesi de gerek-

³⁰ D11.D, 17.02.2016, E. 2016/223, K. 2016/583 (legalbank.net). Şahlanan da AYM kararı ile var olan bir hakkın ortadan kaldırıldığı yasa hükümlerinin iptal edilmesi halinde, yeni bir hak tesisinin söz konusu olmaması sebebiyle Anayasa m. 153'ün uygulanamayacağını ifade etmiştir (Şahlanan, “Emekli İkramesinde 30 Yıllık Sınırı İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararı ile Başlayan Süreç ve Bir Danıştay Kararı Üstüne Düşünceler”, s. 121).

³¹ D11.D, 02.02.2015, E. 2014/1481, K. 2015/49 (legalbank.net). Danıştay bu hususa ilişkin değişiklik yapan hükmün, bu tarihten önce emekli olanlara da uygulanacağına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamasından ötürü ilgili değişikliğin, ancak yürürlüğe girdiği tarihten sonra aylığa hak kazananlara uygulanabileceğini belirtmiştir. Esasen bu husus hukukun temel ilkelerinden olan kanunların geriye yürümezliği ilkesinin de bir gereğidir. Ceza kanunları dışında kanunların geriye yürümezliği ilkesi hakkındaki tartışmalar için bkz. Mehmet Altundış, “Hukuki Güvenlik İlkesi”, *Yasama Dergisi*, S. 10 (Eylül-Ekim-Kasım-Aralık 2008), 64 vd.

mektedir (5434 s. K. m. 89/II)³². İlgili hususun yegâne istisnası, 5434 s. K. m. 89/IV'te öngörülmüştür. Hüküm uyarınca, “2829 sayılı Kanun hükümleri uygulanmış olmakla birlikte, bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamında hizmetleri arasında başka bir sigortalılık hali kapsamında çalışması bulunmayanların emekli ikramiyesine esas fiili hizmet sürelerinin hesabında, 1475 sayılı Kanunun 14 üncü maddesindeki şartlar aranmaz.”

Esasen değiştirilen 5434 s. K. m. 89/II'deki “25/08/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü maddesinde belirtilen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak” ibaresinin iptali için de Anayasa Mahkemesine başvurulmuştur; ancak Yüksek Mahkeme 08.11.2012 tarihinde, anayasal ilkelere aykırı olmamak kaydıyla emekli ikramiyesinin miktar ve ödenme koşullarını belirleme konusunda kanun koyucunun takdir yetkisi bulunduğu ve kanun koyucunun, iş sözleşmesiyle çalışanlar için öngörülen kıdem tazminatı ödenebilmesi koşullarını, dava konusu kural kapsamındaki sigortalıların kamuda geçen çalışmaları için de geçerli kılmasında hukuk devleti ilkesine aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle iptal talebini reddetmiştir³³.

b. 5434 s. K. Yahut 5510 s. K. gç. m. 4 Çerçevesinde Geçen Çalışmalarının 1475 s. İş Kanunu m. 14'te Öngörülen Kıdem Tazminatına Hak Kazanma Koşullarına Uygun Şekilde Sona Ermesi Şeklinde Aranan Şartın İsabetsizliği

Emekli Sandığı gerek bir kurum gerekse bir kanun olarak temelde kamu görevlileri için öngörülmüştür. Kamu görevlisi, kamu hizmetinin işgücü gereksinimini sağlamak amacıyla kamu hukuku ilişkisi içinde idareye emek gücünü sağlayan kişi şeklinde tanımlanabilir³⁴. Anayasa m. 128'de ortaya konduğu üzere, “memurlar” ve “diğer kamu

³² İlgili fıkra da ayrıca, “Yukarıdaki fıkralara göre (...) mülga 2829 sayılı Kanunun 8 inci maddesi uyarınca birleştirilen hizmet süreleri üzerinden aylık bağlananlara ödenecek emeklilik ikramiyesinin hesabında bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi hükümlerine tabi olarak bu Kanuna tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda geçen ve 1475 sayılı Kanunun 14 üncü maddesine göre kıdem tazminatı ödenmesini gerektirmeyecek şekilde sona eren geçmiş hizmet süreleri ve her ne suretle olursa olsun evvelce iş sonu tazminatı veya bu mahiyette olmakla birlikte başka bir adla tazminat ödenen süreleri ile kıdem tazminatı ya da emekli ikramiyesi ödenmiş olan süreleri dikkate alınmaz.” hükmü de öngörülmüştür.

³³ AYM, 08.11.2012, E. 2012/33, K. 2012/174, RG. T. 21.09.2013, S. 28772.

³⁴ Onur Karahanoğulları, *İdare Hukuku*, 2. Baskı, (Ankara, Turhan, 2023), s. 505. İlgili tanım “dar anlamda kamu görevlisi” kavramını karşılamakta olup “geniş anlamda kamu görevlisi”, görevinin niteliği önem arz etmeksizin işçiler de dahil olmak üzere kamuda çalışan herkesi ifade etmektedir. Kamu görevlisi kavramı hakkında detaylı bilgi için bkz. Kemal Gözler, Gürsel Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri*, 25. Baskı (Bursa, Ekin, 2023), 559 vd.; A. Şeref Gözübüyük, Turgut Tan, *İdare Hukuku Cilt I*, 13. Baskı (Ankara, Turhan, 2019), s. 765 vd.; Turgut Tan, Bahar Bayazıt, *İdare Hukuku*, 11. Baskı (Ankara, Turhan, 2023), s. 501 vd.; Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku*, 17. Baskı (İstanbul, Seçkin, 2023), 703 vd.; Onur Ender Aslan, *Kamu Personel Hukuku*, (İstanbul, Yetkin, 2022), s. 2 vd.; Mehmet Rauf Karslı, *İdare Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı Anayasa'nın 128. Maddesi Çerçevesinde Bir İnceleme*, (İstanbul, On İki Levha, 2016), s. 3 vd.; Çınar Can Evren, İsmail Uçar, *Kamu Görevlileri Hukuku*, 3. Baskı (İstanbul, Seçkin, 2022), s. 16 vd.

görevlileri” kamu görevlilerini oluşturur³⁵. Hem kamu görevlileri hem de işçiler, ücret/aylık karşılığı bağımlı olarak işgören çalışanlar olmakla birlikte farklı hukuksal esaslara tabidir. Bilindiği üzere, bir kimsenin işçi olarak kabulü için iş sözleşmesine tabi çalışması gerekirken kamu görevlileri ise kural olarak yasayla kurulan ve düzenlenen hukuksal bir statüye yerleştirilmektedir³⁶. İşçilerin çalışma ilişkilerine iş hukuku, kamu görevlilerinin çalışma ilişkilerinde ise idare hukuku uygulanmaktadır. Dolayısıyla bir kimsenin kamu görevlisi yahut işçi olarak kabul edilmesi uygulanacak mevzuat açısından büyük fark yaratır³⁷. Buna bağlı olarak kamu görevlilerinin çalışma ilişkisini sona erdiren sebepler de işçilere göre farklılık arz etmektedir. 1475 sayılı İş Kanunu m. 14’te kıdem tazminatına hak kazanmak için öngörülen sebeplerin, esasen statü hukukuna bağlı olan Emekli Sandığına tabi hizmetlerin sona ermesinde nasıl uygulanacağı aşağıda açıklanacağı üzere bir soru işaretidir. Zira statü hukuku sözleşmesel ilişkinin tersidir³⁸. Kanaatimizce ilgili husus hukuki güvenirlik ilkesine aykırıdır.

c. 5434 s. K. Yahut 5510 s. K. gç. m. 4 Çerçevesinde Geçen Çalışmalarının 1475 s. İş Kanunu m. 14’te Öngörülen Kıdem Tazminatına Hak Kazanma Şartlarına Uygun Şekilde Sona Ermesinin Anlamı

Türk kamu görevlileri sistemi parçalı bir yapıya sahip olup genel kanun niteliğindeki 657 s. Devlet Memurları Kanunu³⁹ dışında, askeri personele ilişkin 926 sayılı Türk silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, akademik personele ilişkin 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, adli personele ilişkin 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu gibi özel kanunlar da bulunmaktadır⁴⁰. Aşağıda genel kanun olması sebebiyle 657 s. Kanun’da düzenlenen devlet memurluğunun sona ermesine ilişkin temel sebepler, emekli ikramiyesine hak kazanma bağlamında 1475 s. İşK. m. 14’te öngörülen sebepler çerçevesinde değerlendirilecek olup diğer kamu görevlilerine ilişkin özel kanunlardaki düzenlemeler ele alınmayacaktır.

1475 s. İş Kanunu’nun 14. maddesi uyarınca kıdem tazminatına hak kazanabilmek için işçinin çalışma süresinin en az bir yıl olması ve iş sözleşmesinin maddede öngörülen sebeplerle sona ermesi gerekmektedir⁴¹. 1475 s. İşK. m. 14’te

³⁵ Gözübüyük, Tan, *İdare Hukuku Cilt I*, s. 761; Tan, Bayazit, *İdare Hukuku*, s. 501; Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, *Türk İdare Hukuku*, s. 704; Karahanoğulları, *İdare Hukuku*, s. 511, Evren, Uçar, *Kamu Görevlileri Hukuku*, s. 27.

³⁶ Karahanoğulları, *İdare Hukuku*, s. 503; Öner Eyrenci, Savaş Taşkent, Devrim Ulucan ve Esra Baskan, *İş Hukuku*, 11. Baskı (İstanbul, Beta, 2024), s. 27, dn. 2.

³⁷ Nuri Çelik, Nurşen Caniklioğlu, Talat Canbolat ve Ercüment Özkaraca, *İş Hukuku Dersleri*, 36. Bası (İstanbul, Beta, 2023), s. 89.

³⁸ Aslan, *Kamu Personel Hukuku*, s. 56.

³⁹ RG. T. 23.07.1965, S. 12056.

⁴⁰ Aslan, *Kamu Personel Hukuku*, s. 222 vd.; Karlı, *İdare Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı Anayasa’nın 128. Maddesi Çerçevesinde Bir İnceleme*, s. 64 vd.

⁴¹ Detaylı bilgi için bkz. Sarper Süzek, Süleyman Başterzi, *İş Hukuku*, 24. Baskı (İstanbul, Beta, 2024), s. 783 vd.; Çelik, Caniklioğlu, Canbolat ve Özkaraca, *İş Hukuku*, s. 706 vd., Eyrenci, Taşkent, Ulucan ve Baskan, *İş Hukuku*, s. 255 vd.

işçinin iş sözleşmesini feshine ilişkin kıdem tazminatına hak kazandıran beş sebep öngörülmüştür. Bunlar, işçinin iş sözleşmesini 4857 s. İşK m. 24⁴² uyarınca haklı feshi; yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı yahut toptan ödeme almak amacıyla feshi; “506 s. K. m. 60/f. 1, (A) bendinin (a) ve (b) alt bentlerinde öngörülen yaşlar dışında kalan diğer şartları veya aynı Kanun’un geç. m. 81’e göre yaşlılık aylığı bağlanması için öngörülen sigortalılık süresini ve prim ödeme gün sayısını tamamlaması” üzerine feshi; erkek işçilerin muvazzaf askerlik nedeniyle feshi ile kadın işçilerin resmi evlilik tarihinden itibaren bir yıl içinde evlilik nedeniyle feshidir. Madde uyarınca iş sözleşmesinin işveren tarafından feshi halinde, işçinin kıdem tazminatına hak kazanabilmesi için iş sözleşmesi 4857 s. İşK m. 25/II’de öngörülen “Ahlak ve iyiniyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri” dışında bir sebeple feshedilmedir. Maddede öngörülen, kıdem tazminatına hak kazandıran son sebep ise işçinin ölümüdür.

657 s. Kanun uyarınca memurluğu sona erdiren sebepler ise, memurluktan çıkarılma; memurluğa alınma şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya memurlukları sırasında bu şartlardan herhangi birini kaybetmesi; memurluktan çekilme; istek, yaş haddi, malullük sebeplerinden biri ile emekliye ayrılma ve ölümdür (m. 98)⁴³. 657 s. K. m. 98 ve 1475 s. K. m. 14 birlikte değerlendirildiğinde emekliye ayrılma ve ölüm hallerinin emekli ikramiyesine hak kazandıran sebepler olduğuna şüphe bulunmamaktadır. 657 s. K. m. 98’de öngörülen diğer haller ise tartışmalıdır.

Konuya ilişkin Anayasa Mahkemesi yukarıda değindiğimiz 08.11.2012 tarihli kararın gerekçesinde şu açıklamaya yer vermiştir:

“farklı sosyal güvenlik kuruluşlarındaki hizmet süreleri birleştirilerek emeklilik, yaşlılık ya da malullük aylığı bağlananlardan, kamuda geçen görevinden;

- *Evlendiği tarihten itibaren 1 yıl içerisinde isteği ile ayrılan kadın,*
- *Muvazzaf askerlik görevi nedeniyle isteği ile ayrılan erkek,*
- *8.9.1999 tarihinden önce çalışmaya başlayıp, bu tarihten sonra 15 yıl sigortalılık süresine ve 3600 prim ödeme gün sayısına sahipken ayrılan,*
- *8.9.1999 tarihinden sonra çalışmaya başlayıp 25 yıl sigortalılık süresi ve 4500 prim ödeme gün sayısına sahipken veya sadece 7000 prim ödeme gün sayısına sahipken ayrılan,*

⁴² İşçinin haklı feshi bakımından 1475 s. İşK. m. 14’te 1475 s. K. m. 16’ya atıf vardır; ancak ilgili hüküm yürürlükten kalktığı için atıf söz konusu hükme paralel olan 4857 s. K. m. 24’e yapılmış kabul edilmelidir.

⁴³ Detaylı bilgi için bkz. Gözler, Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri*, s. 581 vd.; Gözübüyük, Tan, *İdare Hukuku Cilt 1*, s. 880 vd.; Tan, Bayazıt, *İdare Hukuku*, s. 560 vd.; Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, *Türk İdare Hukuku*, s. 796 vd.; Aslan, *Kamu Personel Hukuku*, s. 209 vd.; Evren, Uçar, *Kamu Görevlileri Hukuku*, s. 245 vd.; Serdar Tüzün, “Memurluğun Sona Erme Sebepleri”, *Eskişehir Barosu Dergisi*, Cilt 8, S. 2 (2023), s. 319 vd.

- Emekli, malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanarak ya da toptan ödeme yapılarak ayrılan, sigortalılara emekli ikramiyesi ödenebilmesi mümkün hâle gelmiştir.”⁴⁴.

Görüldüğü gibi AYM, 1475 s. K. m. 14’ün beşinci bendinde yer alan “506 Sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (a) ve (b) alt bentlerinde öngörülen yaşlar dışında kalan diğer şartları veya aynı Kanunun Geçici 81 inci maddesine göre yaşlılık aylığı bağlanması için öngörülen sigortalılık süresini ve prim ödeme gün sayısını tamamlayarak kendi istekleri ile işten ayrilmaları nedeniyle” feshini, “8.9.1999 tarihinden önce çalışmaya başlayıp, bu tarihten sonra 15 yıl sigortalılık süresine ve 3600 prim ödeme gün sayısına sahipken ayrılan, 8.9.1999 tarihinden sonra çalışmaya başlayıp 25 yıl sigortalılık süresi ve 4500 prim ödeme gün sayısına sahipken veya sadece 7000 prim ödeme gün sayısına sahipken ayrılan” şeklinde ifade etmiştir. Öncelikle belirtilmelidir ki, 1475 s. K. m. 14’teki düzenleme işçilere yönelik olduğu için mülga 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu’na⁴⁵ atıf yapılmış olup kanaatimizce emekli ikramiyesine hak kazanma bağlamında değerlendirme yapılırken 5434 s. K. hükümleri dikkate alınmalıdır. İlgili hükümler ise, 506 s. K. m. 60’ın karşılığı olarak 5434 s. K. m. 39, 506 s. K. gç. m. 81’in karşılığı olarak ise 5434 s. K. gç m. 205’tir.

Esasen 1475 s. K. m. 14’e ilgili bent 08.09.1999 tarihinde 4447 s. Kanunla eklenmiştir⁴⁶. Söz konusu Kanun aynı zamanda yaşlılık aylığına hak kazanmak için sosyal sigortalara ilişkin mülga kanunlarda öngörülen koşulları özellikle yaş koşulu çerçevesinde zorlaştırmıştır. 5510 s. Kanun’un yürürlüğü ile yaşlılık aylığına ilişkin koşullar tekrar değişmiştir. Bu doğrultuda yaşlılık aylığına hak kazanma açısından ilk defa 08.09.1999’dan önce, 08.09.1999-30.04.2008 tarihleri arasında yahut 30.04.2008’den sonra sigortalı olmaya göre üç dönem oluşmuştur⁴⁷. Bununla birlikte, uygulamada EYT kanunu olarak bilinen 03.03.2023 yürürlük tarihli 7438 sayılı Kanunla⁴⁸ 5510 s. Kanun’a eklenen gç m. 95⁴⁹ ile

⁴⁴ AYM, 08.11.2012, E. 2012/33, K. 2012/174, RG. T. 21.09.2013, S. 28772.

⁴⁵ RG. T. 29.07.1964, S. 506.

⁴⁶ RG. T. 08.09.1999, S. 23810.

⁴⁷ Detaylı bilgi için bkz. Sözer, *İşçi, Bağımsız Çalışan ve Kamu Görevlileri Bakımından Türk Sosyal Sigortalar Hukuku*, s. 384 vd.; Güzel, Okur ve Caniklioğlu, *Sosyal Güvenlik Hukuku*, s. 548 vd., s. 720; Tuncay, Ekmeççi ve Güver, *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, s. 478 vd.; Şakar, *İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, s. 352 vd.; Faruk Barış Mutlay, *Sosyal Sigorta Yardımlarına Hak Kazanma Koşulları ve Eşitlik İlkesi*, (İstanbul, Beta, 2014), 382 vd.; Faruk Barış Mutlay, “Kıdem Tazminatına Hak Kazanmak İçin Aranılan 15 Yıl Sigortalılık Süresini Tamamlama 3600 Gün Prim Bildirme Şartlarının Dayanağı ve Farklı Şartların Dikkate Alınma Zorunluluğu”, *Sicil İş Hukuku Dergisi*, S. 40 (2018), s. 132 vd.

⁴⁸ RG. T. 03.03.2023, S. 31121.

⁴⁹ Hükmün birinci fıkrası uyarınca, “Bu maddenin yürürlük tarihinden sonra aylık bağlanması için talepte bulunanlardan 506 sayılı Kanunun geçici 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi, 1479 sayılı Kanunun geçici 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası, 2925 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi ve 5434 sayılı Kanunun geçici 205 inci maddesi hükümle-

08.09.1999 tarihinden önce ilk defa sigortalı olanların yaşlılık aylığına ilişkin yaş dışında diğer koşulları sağlamaları halinde yaşlılık aylığına hak kazanacakları düzenlenmiştir. Dolayısıyla 1475 s. K. m. 14, bent 5'te 506 s. K. gç. m. 81'e yapılan atfın uygulama alanı kalmamıştır. Zira bu hükmün kapsamında kalan sigortalılar yaşlılık aylığına hak kazanmış olup bu durum da 1475 s. K. m. 14, bent 4'te kıdem tazminatına hak kazandıran farklı bir sebep olarak öngörülmüştür. Söz konusu husus, 5434 s. Kanun'a tabi sigortalılar açısından da geçerlidir. 5510 s. Kanun gç. m. 95 ile 5434 s. K. gç. m. 205 kapsamında yaşlılık aylığı için yaş dışında diğer koşulları sağlayan sigortalılar da yaşlılık aylığına hak kazanmıştır⁵⁰. O halde konumuz bakımından 1475 s. K. m. 14, bent 5'te yer alan düzenleme, ilk defa 08.09.1999-30.04.2008 tarihleri arasında sigortalı olanlar bakımından değerlendirilmelidir. Belirtmek gerekir ki, 5510 s. K. gç m. 2'de bu Kanun'un yürürlüğünden önce sigortalı olanlara 5510 s. Kanun'un geçiş hükümlerinin uygulanacağı ortaya konmuştur⁵¹. Keza 506 s. K. m. 60 ve 5434 s. K. m. 39, 5510 s. K. ile yürürlükten kaldırılmıştır (5510 s. K. m. 106). Dolayısıyla 1475 s. K. m. 14, bent 5'te 506 s. K. m. 60'a yapılan atfın da 5510 s. Kanun'un konuya ilişkin geçiş hükümlerine yapıldığı kabul edilmelidir⁵². Konumuz açısından da 5434 s. K. m. 39 yerine 5510 s. Kanun'un geçiş hükümleri ele alınmalıdır. Dikkate alınması gereken hüküm ise 5510 s. K. gç m. 9'dur. Söz konusu madde farklı sosyal sigorta statülerine göre düzenlemeler içermekte olup emekli ikramiyesine

rine göre yaşlılık veya emekli aylığı bağlanacak olanlar, söz konusu hükümlerde yaş dışındaki diğer şartları taşımaları halinde yaşlılık veya emekli aylığından yararlanırlar. Bu fıkra esas alınarak geriye dönük herhangi bir ödeme yapılmaz ve geriye dönük hak talep edilemez."

⁵⁰ 5510 s. K. gç. m. 95'e göre, "Bu maddenin yürürlük tarihinden sonra aylık bağlanması için talepte bulunanlardan 506 sayılı Kanunun geçici 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi, 1479 sayılı Kanunun geçici 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası, 2925 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi ve 5434 sayılı Kanunun geçici 205 inci maddesi hükümlerine göre yaşlılık veya emekli aylığı bağlanacak olanlar, söz konusu hükümlerde yaş dışındaki diğer şartları taşımaları halinde yaşlılık veya emekli aylığından yararlanırlar. Bu fıkra esas alınarak geriye dönük herhangi bir ödeme yapılmaz ve geriye dönük hak talep edilemez."

⁵¹ 5510 s. K. gç. m. 2/f. 7'e göre "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı veya iştirakçi olup, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra aylık talebinde bulunanlardan, farklı sosyal güvenlik kurumlarına ya da bu Kanunda belirtilen sigortalılık hallerinden birden fazlasına tabi olanlara aylık bağlanmasına esas alınacak kanun, bu Kanunla mülga 2829 sayılı Kanun hükümlerine göre tespit olunur ve bunlar hakkında, bu Kanunun geçici maddelerindeki hükümler uygulanır. Ancak, bunlardan bu Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamına girmeyenlere 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaz. Bu Kanunla mülga 2829 sayılı Kanuna göre 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanması gerekenlerden, bu Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamına girmeyenler için, bu maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri esas alınır. (a) bendi hükümlerinin uygulamasına esas alınacak kanun, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında geçen süreler hariç, bu Kanunla mülga 2829 sayılı Kanun hükümlerine göre belirlenir. Bu Kanuna tabi hizmetlerle 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesine tabi sandıklarda geçen hizmetlerin birleştirilmesinde de bu fıkra hükümleri esas alınmak suretiyle bu Kanunla mülga 2829 sayılı Kanun hükümleri uygulanır."

⁵² Mutlay, "Kıdem Tazminatına Hak Kazanmak İçin Aranan 15 Yıl Sigortalılık Süresini Tamamlama 3600 Gün Prim Bildirme Şartlarının Dayanağı ve Farklı Şartların Dikkate Alınma Zorunluluğu", s. 133-134.

hak kazanma bağlamında üçüncü fıkra uygulanmalıdır. İlgili hüküm uyarınca “4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında olup da 8/9/1999 tarihinden 30/4/2008 tarihine kadar ilk defa sigortalı sayılanlar kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş ve 25 tam yıl sigorta primi ödemiş olması veya 61 yaşını doldurması ve en az 15 tam yıl malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemesi şartıyla kısmi yaşlılık aylığından yararlanırlar.”. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin yukarıda yer verdiğimiz açıklamaları kanaatimizce yerinde değildir. Zira 08.09.1999-30.04.2008 tarihleri arasında ilk defa sigortalı olanlar için emekli ikramiyesine hak kazanma açısından 1475 s. K. m. 14, bent 5’te yer alan düzenleme, en az on beş tam yıl malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödenmesi, yani 5400 prim ödeme gün sayısı şeklinde anlaşılmalıdır⁵³.

Anayasa Mahkemesi yukarıda değindiğimiz 08.11.2012 tarihli kararında kıdem tazminatına hak kazandıran sebepler içerisinde bulunan iş sözleşmesinin işçi tarafından haklı nedenle feshine yer vermemiştir. İş sözleşmesinin işçi tarafından feshi, devlet memurluğunu sona erdiren sebepler içerisinde ancak memurluktan çekilme kavramı ile kıyaslanabilir. 657 s. Kanun’da devlet memurluğunda çekilme -yani istifa- bir hak olarak düzenlenmiştir⁵⁴. Kanun’un 20. maddesi uyarınca “Devlet memurları, bu kanunda belirtilen esaslara göre memurluktan çekilebilirler.”. Çekilme talebi, bağlı olunan kuruma bir dilekçe ile yapılmalıdır (657 s. K. m. 94). Kanaatimizce her ne kadar yukarıda 08.11.2012 tarihli AYM kararında yer verilmesine de 5434 s. K. m. 89/II’nin açık hükmü karşısında 4857 s. İşK. m. 24’te öngörülen haklı fesih sebeplerine⁵⁵ dayalı olarak memurluktan çekilenlerin

⁵³ Daha önce de belirtildiği üzere, 5510 s. K. gç m. 4’te “Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça” 5510 s. Kanun’un yürürlüğünden önce iştirakçi iken 5510 s. K. m. 4/1, (c) kapsamına alınanlar hakkında 5434 s. Kanun’un uygulanacağı öngörülmüştür. 5510 s. K. gç. m. 9’daki düzenlemenin gç m. 4’te yer alan “aksine hüküm” olduğu düşünülebilirse de esasen 5434 s. Kanun’da öngörülen düzenlemenin aynısıdır. Başka bir ifadeyle 5510 s. K. gç m. 9 olmasaydı bile aynı koşullar aranacaktı (Mutlay, *Sosyal Sigorta Yardımlarına Hak Kazanma Koşulları ve Eşitlik İlkesi*, s. 417, dn. 417).

⁵⁴ Gözübüyük, Tan, *İdare Hukuku Cilt I*, s. 880; Tan, Bayazit, *İdare Hukuku*, s. 560; Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, *Türk İdare Hukuku*, s. 796; Evren, Uçar, *Kamu Görevlileri Hukuku*, s. 145; Tüzün, “Memurluğun Sona Erme Sebepleri”, s. 322.

⁵⁵ 4857 s. İşK m. 24’te işçi bakımından haklı fesih nedenleri sağlık sebepleri, ahlak ve iyiniyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri ile zorlayıcı sebepler olmak üzere üç ana bent halinde düzenlenmiştir. Hükümde sağlık sebepleri olarak haklı fesih nedenleri “İş sözleşmesinin konusu olan işin yapılması için niteliğinden doğan bir sebeple işçinin sağlığı veya yaşayışı için tehlikeli olursa. b) İşçinin sürekli olarak yakından ve doğrudan buluşup görüştüğü işveren yahut başka bir işçi bulaşıcı veya işçinin işi ile bağdaşmayan bir hastalığa tutulursa.” şeklinde sayılmıştır. Hükümde öngörülen “Ahlak ve iyiniyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri” ise “a) İşveren iş sözleşmesi yapıldığı sırada bu sözleşmenin esaslı noktalarından biri hakkında yanlış vasıflar veya şartlar göstermek yahut gerçeğe uygun olmayan bilgiler vermek veya sözler söylemek suretiyle işçiyi yanıltırsa. b) İşveren işçinin veya ailesi üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak şekilde sözler söyler, davranışlarda bulunursa veya işçiye cinsel tacizde bulunursa. c) İşveren işçiye veya ailesi üyelerinden birine karşı sataşmada bulunur veya gözdağı verirse, yahut işçiyi veya ailesi üyelerinden birini kanuna karşı davranışa özendiren, kışkırtır, sürükler, yahut işçiye ve ailesi üyelerinden birine karşı hapsi gerektiren bir suç işlerse yahut işçi hakkında şeref ve haysiyet kırıcı

emekli ikramiyesi alabileceği kabul edilmelidir. Zira 5434 s. K m. 89/f. 2’de 1475 s. K. m. 14’te öngörülen sebepler arasında herhangi bir ayrıma gidilmeden doğru-
dan maddede öngörülen sebeplere atıf yapılmıştır.

Belirtmek gerekir ki, memurun çekilme talebinin hukuki sonuç doğurması için talebin idarece kabulüne gerek bulunmamaktadır⁶⁶. Bununla birlikte, memurun dilekçe ile istifa iradesini bildirmesi, hemen görevinden ayrılmasına imkân tanımaz⁶⁷. 657 s. Kanun’da kamu görevinin aksamaları için bu hususta bazı sınırlamalar getirilmiştir⁶⁸. Kanun’un 94. maddesinde çekilmek isteyen memurun yerine atanan kimsenin gelmesine veya çekilme isteğinin kabulüne kadar görevine devam etmesi gerektiği öngörülmektedir. Madde uyarınca devlet memuru, bir ay içinde yerine kimse gelmez yahut vekil atanmaz ise üstüne haber vermek kaydıyla görevini bırakabilir. Kanun’da çekilen devlet memurlarından devir ve teslim ile yükümlü olanların da bu işlemlerin sonuna kadar (m. 95); olağanüstü hal, seferberlik ve savaş hallerinde veya genel hayata etkili afetlere uğrayan yerlerdeki devlet memurlarının da, çekilme istekleri kabul edilmedikçe veya yerine atanacaklar gelip işe başlamadıkça görevlerini bırakamayacakları (m. 96) düzenlenmiştir. 657 s. Kanun’da ayrıca izinsiz yahut kurumlarınca kabul edilen mazereti olmamasına rağmen memurun on gün kesintisiz görevini terk etmesi halinde çekilmiş (müstafi) sayılacağı öngörülmüştür (m. 94)⁶⁹. Görevi bırakmaya ilişkin bahsi geçen düzenlemelere uymayan yahut çekilmiş sayılan memurlar belirli bir

asılsız ağır isnad veya ithamlarda bulunursa. d) İşçinin diğer bir işçi veya üçüncü kişiler tarafından işyerinde cinsel tacize uğraması ve bu durumu işverene bildirmesine rağmen gerekli önlemler alınmazsa. e) İşveren tarafından işçinin ücreti kanun hükümleri veya sözleşme şartlarına uygun olarak hesap edilmez veya ödenmezse, f) Ücretin parça başına veya iş tutarı üzerinden ödenmesi kararlaştırılıp da işveren tarafından işçiye yapabileceği sayı ve tutardan az iş verildiği hallerde, aradaki ücret farkı zaman esasına göre ödenerek işçinin eksik aldığı ücret karşılanmazsa, yahut çalışma şartları uygulanmazsa.” şeklinde sayılmıştır. Kanun’da yer alan “ve benzerleri” ibaresi gereği bu hususlar sınırlı sayıda olmadı için örneğin psikolojik taciz olgusu da haklı fesih nedeni olarak kabul edilmektedir (Y22.HD, 22.05.2014, E. 2013/11788, K. 2014/14008; Y9.HD, 05.04.2012, E. 2010/1911, K. 2012/11638; Y9.HD, 15.12.2021, E. 2021/12218, K. 2021/16601, legalbank.net). Maddede öngörülen son hal ise işçinin çalıştığı işyerinde bir haftadan fazla süre ile işin durmasını gerektirecek zorlayıcı sebeplerin ortaya çıkmasıdır.

⁶⁶ Gözler, Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri*, s. 582; Gözübüyük, Tan, *İdare Hukuku Cilt I*, s. 880; Tan, Bayazit, *İdare Hukuku*, s. 560; Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, *Türk İdare Hukuku*, s. 797; Evren, Uçar, *Kamu Görevlileri Hukuku*, s. 245; Aslan, *Kamu Personel Hukuku*, s. 210; Seçkin Yavuzdoğan, “İdare Hukukunda ‘İstifa’”, *International Journal of Legal Progress*, Volume 2, Number 2 (2016), s. 118, 119; Tolga Gündoğan, “Devlet Memurluğunda İstifa”, *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2 (Aralık 2014), s. 76.

⁶⁷ Gözübüyük, Tan, *İdare Hukuku Cilt I*, s. 881; Tan, Bayazit, *İdare Hukuku*, s. 561; Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, *Türk İdare Hukuku*, s. 797; Yavuzdoğan, “İdare Hukukunda ‘İstifa’”, s. 119.

⁶⁸ Gözübüyük, Tan, *İdare Hukuku Cilt I*, s. 881; Tan, Bayazit, *İdare Hukuku*, s. 561; Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, *Türk İdare Hukuku*, s. 797; Evren, Uçar, *Kamu Görevlileri Hukuku*, s. 246; Yavuzdoğan, “İdare Hukukunda ‘İstifa’”, s. 119. Karahanoğulları, ilgili düzenlemeler sebebiyle istifanın “istemli bir idari işlem” olduğunu ifade etmektedir (Karahanoğulları, *İdare Hukuku*, s. 562).

⁶⁹ 657 s. Kanun m. 63, m. 79, m. 82, m. 83, m. 89, m. 91 ve m. 108’de memuriyetten çekilmiş sayılmayı gerektiren başka durumlarda düzenlenmiştir.

süre ya da hiçbir zaman tekrar devlet memurluğuna alınmamaktadır⁶⁰. Keza bu memurlar hakkında cezai ve mali sorumluluklar da gündeme gelebilmektedir⁶¹.

Konumuz açısından önemli olan husus ise, söz konusu memurların 4857 s. İşK m. 24'te öngörülen haklı fesih sebeplerine yahut 1475 s. K. m. 14'te öngörülen evlilik, muvazzaf askerlik gibi diğer sebeplere dayanması halinde emekli ikramiyesine hak kazanıp kazanamayacağıdır. Kanaatimizce ilgili hususta Kanun'da açıklık bulunmadığı için sigortalı lehine yorum ilkesi gereği⁶² bu sigortalıların da emekli ikramiyesine hak kazanabileceği kabul edilmelidir.

Yukarıda da ifade edildiği gibi, iş sözleşmesinin işveren tarafından feshi halinde, işçinin kıdem tazminatına hak kazanabilmesi için iş sözleşmesi 4857 s. İşK m. 25/II'de öngörülen "*Ahlak ve iyiniyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri*" dışında bir sebeple feshedilmedir⁶³. Anayasa Mahkemesi yukarıda bahsi geçen

⁶⁰ 657 s. K. m. 97 uyarınca, "Memurlardan mali ve cezai sorumlulukları saklı kalmak üzere; A) 94 üncü maddenin 2 nci ve 3 üncü fıkrasına uygun olarak memuriyetten çekilenler altı ay geçmeden, B) Bu Kanuna göre çekilmiş sayılanlar ile 94 üncü maddenin 2 nci fıkrasına uymadan görevlerinden ayrılanlar bir yıl geçmeden, C) 95 inci maddede yazılı zorunluluklara uymayanlar 3 yıl geçmeden, D) 96 ncı maddeye aykırı hareket edenler hiçbir surette, Devlet memurluğuna alınamazlar."

⁶¹ Detaylı bilgi için bkz. Aslan, *Kamu Personel Hukuku*, s. 195 vd.

⁶² Sigortalı lehine yorum ilkesi kanundaki düzenlemenin yeterince açık olmadığı yahut birden fazla anlama geldiği durumlarda sigortalı lehine yorumun tercih edilmesi anlamına gelmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Emre Ertan, "Yaşlılık Aylığı Bağlanması İstemi, Yazılı Başvuru Koşulu ve Sigortalı Lehine Yorum İlkesi", *Çalışma ve Toplum*, S. 19 (2008), s. 247 vd.; Seçkin Nazlı, "Karar İncelemesi: Yurtdışı Hizmet Borçlanması, Sosyal Güvenlik Destek Primi, Sigortalı Lehine Yorum İlkesi, İyiniyet, Dürüstlük İlkesi", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt LXXII, S. 2 (2014), s. 670 vd.; Emine Barın, "Türk Sosyal Güvenlik Hukuku'nda Sigortalı Lehine Yorum İlkesi", *International Conference on Eurasian Economies 2016*, (İstanbul, Beykent University Publications, 2016), s. 236 vd. Yeni yürürlüğe giren ve sigortalının lehine olan bir kanuni düzenlemenin geçmişe etkili olarak uygulanıp uygulanamayacağı bağlamında sigortalı lehine yorum ilkesi hakkındaki tartışmalar için bkz. Berna Öztürk Yılmaz, "Sosyal Güvenlik Hukukunda "Haklı Beklentiler"in Korunması Sorunu", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XXVIII, S. 3 (Temmuz 2024), s. 94, dn. 83.

⁶³ Esasen maddede 1475 s. K. m. 17/II'ye atıf vardır; ancak ilgili hüküm yürürlükten kalktığı için atıf söz konusu hükme paralel olan 4857 s. K. m. 25/II'ye yapılmış kabul edilmelidir. 4857 s. K. m. 25/II'ye 4857 s. İşK. m. 25/II'de sayılan sebepler, "a) İş sözleşmesi yapıldığı sırada bu sözleşmenin esaslı noktalarından biri için gerekli vasıflar veya şartlar kendisinde bulunmadığı halde bunların kendisinde bulunduğunu ileri sürerek, yahut gerçeğe uygun olmayan bilgiler veya sözler söyleyerek işçinin işvereni yanıltması. b) İşçinin, işveren yahut bunların aile üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak sözler sarfetmesi veya davranışlarda bulunması, yahut işveren hakkına şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ihbar ve isnadlarda bulunması. c) İşçinin işverenin başka bir işçisine cinsel tacizde bulunması. d) İşçinin işverene yahut onun ailesi üyelerinden birine yahut işverenin başka işçisine sataşması, işyerine sarhoş yahut uyuşturucu madde almış olarak gelmesi ya da işyerinde bu maddeleri kullanması. e) İşçinin, işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması. f) İşçinin, işyerinde, yedi günden fazla hapisle cezalandırılan ve cezası ertelenmeyen bir suç işlemesi. g) İşçinin işverenden izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmaksızın ardı ardına iki işgünü veya bir ay içinde iki defa herhangi bir tatil gününden sonraki iş günü, yahut bir ayda üç işgünü işine devam etmemesi. h) İşçinin yapmakla ödevli bulunduğu görevleri kendisine hatırlatıldığı halde yapmamakta ısrar etmesi. i) İşçinin kendi isteği veya savsaması yüzünden işin güvenliğini tehlikeye düşürmesi, işyerinin malı olan veya malı olmayıp da eli altında bulunan

08.11.2012 tarihli kararında bu hususa da yer vermemiştir. Daha önce de açıklandığı üzere, 5434 s. K. m. 89/II'de 1475 s. K. m. 14'te öngörülen sebepler arasında herhangi bir ayrıma gidilmeden doğrudan maddede öngörülen sebeplere atıf yapılmıştır. Dolayısıyla kıdem tazminatına hak kazandıran bu sebebin de emekli ikramiyesine hak kazanma çerçevesinde dikkate alınması gerekir. İşten çıkarma yaptırımı bir disiplin cezası olup iş sözleşmesinin işveren tarafından haklı feshi, işçi bakımından en ağır disiplin cezasını oluşturmaktadır⁶⁴. Dolayısıyla 4857 s. İşK. m. 25/II'de öngörülen *“ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri”* ortaya çıktığında, iş sözleşmesinin feshi işveren tarafından hem bir hukuki yaptırım olarak hem de kanundan doğan bir disiplin cezası olarak uygulanabilir⁶⁵. Daha önce açıklandığı üzere, 657 s. Kanun'da memuriyeti sona erdiren sebepler içerisinde memuriyetten çıkarılma da öngörülmüştür. Memuriyetten çıkarılma da bir disiplin cezasıdır. 657 s. K. m. 124/II'ye göre, *“Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve yönetmeliklerin Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre 125 inci maddede sıralanan disiplin cezalarından birisi verilir.”*. 657 s. K. m. 125'te belirtilen disiplin cezaları ise uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarmadır⁶⁶. Söz konusu disiplin cezaları içerisinde en ağır devlet memurluğundan çıkarmadır. Bu doğrultuda kanaatimizce emekli ikramiyesine hak kazanma bağlamında devlet memurlarına verilen memurluktan çıkarma cezasının 4857 s. İşK m. 25/II ile örtüştüğü kabul edilerek bu cezayı alan memurların emekli ikramiyesi alamayacağı sonucuna varılmalıdır. Nitekim Danıştay kararları⁶⁷ ve Sosyal Güvenlik Kurumu uygulaması⁶⁸ da bu yöndedir.

makineri, tesisatı veya başka eşya ve maddeleri otuz günlük ücretinin tutarıyla ödeyemeyecek derecede hasara ve kayba uğratması.” şeklindedir.

⁶⁴ Sarper Süzek, “İş Hukukunda Disiplin Cezaları”, *Çalışma ve Toplum*, S. 28 (2011), s. 13 vd.

⁶⁵ Süzek, “İş Hukukunda Disiplin Cezaları”, s. 15; Süzek, Başterzi, *İş Hukuku*, s. 141.

⁶⁶ Hükümde, disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiilin veya halin cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süre içinde tekrarründe bir derece ağır ceza uygulanacağı; yine aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında bir derece ağır ceza verileceği öngörülmüştür.

⁶⁷ D12.D. 5.12.2019, E. 2018/6244, K. 2019/9823; D12.D. 5.12.2019, E. 2018/6333, K. 2019/9831; D12.D. 5.12.2019, E. 2018/6281, K. 2019/9833; D12.D. 5.12.2019, E. 2018/6253, K. 2019/9826; D12.D. 12.12.2019, E. 2018/6250, K. 2019/10124 (www.lexpera.com.tr). Aynı yönde bkz. Ankara BIM 11.İDD, 24.05.2018, E. 2017/11100, K. 2018/2046 (legalbank.net).

⁶⁸ Sosyal Güvenlik Kurumunun 2014/15 sayılı Genelgesi'nde ilgili husus; *“Bilindiği üzere, 6270 sayılı Kanunla değişik 5434 sayılı Kanunun 89 uncu maddesi kapsamında birleştirilmiş hizmet süreleri üzerinden aylık bağlananlara emeklilik ikramiyesi ödenebilmesi için 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü maddesi hükmü uygulanmaktadır. Göreve son verilme durumu emeklilik ikramiyesine hak kazandırmamaktadır. Bu nedenle, farklı statülerde hizmet süreleri bulunanlardan görevlerinden istifa etmek veya müstafi sayılmak suretiyle ayrılan, ayrıldıktan veya 5434 sayılı Kanun dışında farklı*

Devlet memurluğunun sona erme halleri içerisinde 657 s. K. m. 98'de yer alan “memurluğa alınma şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya memurlukları sırasında bu şartlardan herhangi birini kaybetmesi” halinin de emekli ikramiyesine hak kazanma bağlamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Kanaatimizce “Memurluğa alınma şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması” durumunda da emekli ikramiyesine hak kazanmanın mümkün olmadığı kabul edilmelidir. İlgili durumda esasen memuriyetten çıkarma değil, atama işleminin geri alınması söz konusudur⁶⁹. Sadece hukuka aykırı işlemlere karşı başvurulabilen geri alma⁷⁰ ise, işlemin yapıldığı tarihten itibaren, başka bir ifadeyle geriye dönük olarak hükümsüz kabul edilmesi, etkilerinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasıdır⁷¹. Dolayısıyla bu halde kamu görevlisi olmaya bağlı emekli ikramiyesi hakkının da ortadan kalktığı kabul edilmelidir. 657 s. Kanun'da öngörülen memur olabilme şartlarının sadece memurluğa atanması sırasında değil, memurluk esnasında da taşınması gerekir. Başka bir deyişle bu şartlar memurluğa atanma sırasında mevcut olsa bile sonradan kaybedilmesi halinde ilgili kişinin görevine son verilir⁷². Memuriyete girmenin genel ve özel koşulları 657 s. K. m. 48'de öngörülmüştür⁷³. Genel koşullar kısaca Türk vatandaşlığı olma, yaş, öğrenim, kamu haklarından mahrum olmamak, belirli suçlardan mahkûm olmamak⁷⁴, askerlik ve göreve engel şekilde akıl hastalığı bulunmaması

statülerde çalıştıktan sonra aylık talebinde bulunan kişiler hakkında Kurumları tarafından “Devlet Memurluğundan Çıkarma” cezası aldığı yönünde Kurumumuza bildirimde bulunulması halinde memuriyet hizmetlerine karşılık emeklilik ikramiyesi ödenmemektedir.” şeklinde açıklanmıştır.

⁶⁹ Harun Yılmaz, “Hizmete Girişte Şartları Taşımayan Memurun Durumunun Sonradan Öğrenilmesinin Memuriyet Statüsüne Etkileri ve Sonuçları”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 14, S. 157 (Eylül 2019), s. 1785.

⁷⁰ Gözübüyük, Tan, *İdare Hukuku Cilt I*, s. 418; Tan, Bayazıt, *İdare Hukuku*, s. 279; Karahanouğulları, *İdare Hukuku*, s. 143; Selman Özdemir, “İdari İşlemin Geri Alınmasında, İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararlarının İdari Yargı Pratiğindeki Uygulanışına Dair Bir Değerlendirme”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 29, S. 2 (2021), s. 1387; Özge Balaban, Süleyman Üstün, “İdari İşlemlerin Geri Alınması, Kaldırılması, Değiştirilmesi ve Düzeltilmesi”, *Fifth International Mediterranean Social Sciences Congress (Mecas V), International Mediterranean Social Sciences Congress (MECAS) Congress Book Series* (2019), s. 305.

⁷¹ Gözler, Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri*, s. 373; Gözübüyük, Tan, *İdare Hukuku Cilt I*, s. 418; Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, *Türk İdare Hukuku*, s. 490; Yılmaz, “Hizmete Girişte Şartları Taşımayan Memurun Durumunun Sonradan Öğrenilmesinin Memuriyet Statüsüne Etkileri ve Sonuçları”, s. 1786; Özdemir, “İdari İşlemin Geri Alınmasında, İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararlarının İdari Yargı Pratiğindeki Uygulanışına Dair Bir Değerlendirme”, s. 1386-1387; Balaban, Üstün, “İdari İşlemlerin Geri Alınması, Kaldırılması, Değiştirilmesi ve Düzeltilmesi”, s. 302.

⁷² Aslan, *Kamu Personel Hukuku*, s. 210; Uğur Sökmen, “Kamu İdaresinde Mahkûmiyeti Olanların Devlet Memuru Olmaları ve Memuriyet Statüsünü Kaybetmeleri”, *Maliye Dergisi*, S. 158 (Ocak-Haziran 2010), s. 635, 636.

⁷³ Memuriyetin özel ve genel şartları dışında, 657 s. K. m. 50'de sınav şartı da düzenlenmiştir.

⁷⁴ Söz konusu düzenleme şu şekildedir: “Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (...) [112] zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak”.

koşulu şeklinde ifade edilebilir⁷⁵. Kanaatimizce göreve engel şekilde akıl hastalığının bulunmaması koşulunun sonradan kaybedilmesi sebebiyle memuriyetine son verilenlerin emekli ikramiyesi alabileceği kabul edilmelidir. Zira sağlık sebepleri, 4857 s. İşK m. 25/II'de öngörülen sebeplere yakınsamamakta olup aksi-ne işveren bakımından haklı fesih nedeni teşkil eden sağlık sebepleri 4857 s. K. m. 25/I'de düzenlenmiştir. 5434 s. K. m. 92'de Türk vatandaşlığından çıkanların bu Kanunla tanınan hiçbir haktan yararlanamayacağı açık hükme⁷⁶ bağlandığı için Türk vatandaşı olma koşulunun sonradan kaybedilmesi halinde sigortalının emekli ikramiyesi alamayacağı hususunda tartışma bulunmamaktadır. 657 s. K. m. 48'de sayılan suçlardan mahkûmiyet, aynı zamanda devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren ve 657 s. K. m. 125, (E) bendinde öngörülen durumlardan birini oluşturuyorsa ilgili kişinin yine emekli ikramiyesine hak kazanamayacağı sonucuna ulaşılmalıdır. Bunun dışındaki suçlar ve bu suçlara bağlı olmayan kamu haklarından mahrum olmamak halleri için ise kanaatimizce yine sigortalı lehine yorum yapılarak emekli ikramiyesine hak kazanmanın mümkün olduğu kabul edilmelidir.

26.01.2012 tarihinde ve bu tarihten sonra 2829 s. K. m. 8 uyarınca hizmetlerin birleştirilmesi yoluyla aylık bağlananlar bakımından son olarak önemle belirtmelidir ki, Danıştay Emekli Sandığına tabi sürelerin tek başına aylık bağlanmasına yeterli olmasına rağmen, hizmet birleştirmesi yoluna gidenler hakkında, Emekli Sandığına tabi hizmetlerin 1475 s. İş Kanunu m. 14'te öngörülen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun şekilde sona ermesi koşulunun aranmayacağı görüşündedir. Danıştaya göre, söz konusu durumda bulunan sigortalılara 5434 s. K. m. 89/I uygulanır⁷⁷. O halde esasen hizmet sürelerinin tamamını

⁷⁵ Detaylı bilgi için bkz. Gözler, Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri*, s. 573 vd.; Gözübüyük, Tan, *İdare Hukuku Cilt I*, s. 812 vd.; Tan, Bayazit, *İdare Hukuku*, s. 522 vd.; Aslan, *Kamu Personel Hukuku*, s. 71 vd; Yılmaz, "Hizmete Girişte Şartları Taşımayan Memurun Durumunun Sonradan Öğrenilmesinin Memuriyet Statüsüne Etkileri ve Sonuçları", s. 1785.

⁷⁶ Madde uyarınca ayrıca "Aylık almakta iken veya aylık bağlama hakkı doğmadan önce, tanınan her çeşit hakları bu madde uyarınca düşenler, bu durumlarının ortadan kalkması halinde, Sandığa yazılı olarak yapacakları müracaatları takip eden aybaşından itibaren ve bu Kanunda öngörülen diğer şartları da taşımaları kaydıyla bu haklardan yeniden yararlandırılırlar."

⁷⁷ Konuya ilişkin bir Danıştay kararına göre, "16/05/1993 tarihinde uzman erbaş olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinde göreve başlayan davacının, 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu'nun 12. maddesi uyarınca, 30/06/2012 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiği kesilerek görevine son verilmiştir. Davacıya, talebi üzerine 5434 sayılı Kanun'a tabi 19 yıl 1 ay, askerlik borçlanma süresi 1 yıl 6 ay, fiili hizmet zammı süresi 4 yıl 9 ay 8 gün, itibari hizmet zammı süresi 3 yıl 4 ay 8 gün ve sigortalı olarak ise 3 yıl 7 gün olan hizmetlerinin birleştirilerek toplamda 31 yıl 9 ay hizmet süresi üzerinden 01/03/2014 tarihinden itibaren emekli aylığı bağlanmıştır. Tarafına emekli ikramiyesi ödenmemesi üzerine davacı tarafından yapılan başvurunun davalı idare tarafından reddi üzerine bakılan dava açılmıştır... Uyuşmazlıkta, davacının 5434 sayılı Kanun'a tabi hizmet süresinin emekli aylığı bağlanması için yeterli olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Bu durumda, Emekli Sandığına tabi hizmet süresi emekli aylığı bağlanması için yeterli olan davacıya, 5434 sayılı Kanun'un 89. maddesinin birinci fıkrası uyarınca emekli ikramiyesi ödenmesi gerekirken, anılan maddenin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirilerek emekli ikramiyesi ödenmesi isteminin reddi yolunda tesis

kamu görevlisi olarak geçirenler için öngörülen 5434 s. K. m. 89/I hükmü, Emekli Sandığına tabi çalışmaları aylığa hak kazanmaya imkân verdiği takdirde, kamu görevlisi olmanın yanı sıra işçi ve/veya bağımsız olarak çalışan sigortalılar için de uygulanmaktadır.

II. İLK DEFA 5510 SAYILI KANUN MADDE 4/I, (C) KAPSAMINDA SİGORTALI OLANLAR

İlk defa 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında sigortalı olanların emekli ikramiyesine hak kazanma koşulları 5434 s. Kanun'a 5754 sayılı Kanunla eklenen ek m. 82'de öngörülmüştür. İfade etmek gerekir ki, sigortalının 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden önce mülga 506 s. SKK, 2925 s. Tarım SSK, 1479 s. BağKur K. yahut 2926 s. Tarım BağKur K. kapsamında sigortalılığı bulunabilir. Bu maddenin uygulanması için önemli olan 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden önce 5434 s. Kanun uyarınca sigortalı olunmamasıdır. Yukarıda açıklandığı üzere, 5434 s. Kanun'a göre sigortalı olup 5510 s. Kanun m. 4/I, (c) kapsamına alınanlar 5510 s. K. gç. m. 4'e tabidir ve onların emekli ikramiyesine hak kazanma koşulları 5434 s. K. m. 89'da düzenlenmektedir.

5434 s. K. ek m. 82'de emekli ikramiyesine hak kazanma koşulları ve emekli ikramiyesinin ödenmesine ilişkin 5510 s. K. gç. m. 4'e atıf mevcuttur. 5510 s. K. gç. m. 4 ise 5434 s. K. hükümlerine atıfta bulunmaktadır. Dolayısıyla kamu görevlisi olarak en az bir yıl çalışma koşulu bu sigortalılar için de geçerlidir. Buna ek olarak 5434 s. K. ek m. 82'ye göre, ilk defa 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında sigortalı olanların emekli ikramiyesi alabilmesi için çalışma sürelerinin tamamını 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında geçirmiş olmaları (ek m. 82/I, a) veya farklı sosyal sigorta statüleri kapsamında çalışmalarına karşın aylık bağlandığı esnada 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında olmaları (ek m. 82/I, b) yahut aylık bağlandığı sırada uzun vadeli sigorta kolları kapsamında sigortalı olmasalar dahi bu çerçe-

edilen işlemde ve bu işlemin iptali istemiyle açılan davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında hukuka uyarılık görülmemiştir.", D12.D, 11.03.2020, E. 2018/6261, K. 2020/1961. Aynı yönde bkz. D12.D, 5.12.2019, E. 2018/6297, K. 2019/9824 (www.lexpera.com.tr). İlgili husus Anayasa Mahkemesine bir bireysel başvuru kararına da konu olmuştur ve AYM ilgili kararda "Başvurucunun 5434 sayılı Kanun'a tabi olarak geçirdiği hizmet süresinin emekli aylığı bağlanması için tek başına yeterli olduğu ve 506 sayılı Kanun'a tabi olarak geçirdiği hizmet süresini birleştirmeye dahi emekli olabileceği derece mahkemeleri önündeki yargılamalar sonucunda tespit edilmiştir. Dolayısıyla 89. maddenin uygulamasına ilişkin yerleşik Danıştay içtihadı da gözönüne alındığında emekli aylığına hak kazandığı derece mahkemelerince tespit edilmiş başvurucuya emekli ikramiyesi verilmesi önünde başkaca bir kanuni engelin varlığı gösterilmemiştir. Bu hâliyle 5434 sayılı Kanun'a tabi olarak geçirdiği çalışma süresi emekli aylığı bağlanması için yeterli olan başvurucuya, elde ettiği emeklilik statüsüne bağlı olan emekli ikramiyesinin ödenmemesinin kanuni bir dayanağı bulunmamaktadır. Sonuç olarak tek başına Emekli Sandığına tabi hizmet süresi şartını yerine getirdiği derece mahkemelerince tespit edilmiş olan başvurucuya emekli ikramiyesi verilmemesinin kanuni dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmıştır. Buna göre mevcut hâliyle somut olay bağlamında başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahale Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerinde öngörülen kanunilik ölçütünü karşılamamaktadır." ifadelerine yer vermiştir, AYM Kararı, Başvuru No. 2018/37665, 29.03.2023; RG T. 07.07.2023, S. 32241.

vede son sigortalılıklarının 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında olması (ek m. 82/I, c) ya da yaşlılık toptan ödemesi almış olup uzun vadeli sigorta kolları kapsamında son sigortalılıklarının 5510 s. K. m. 4/ I, (c)'ye tabi olması gerekir (ek m. 82/I, d)⁷⁸. Hükümde farklı sosyal sigorta statüleri kapsamında çalışanlara 5510 s. K. m. 4/I, (c) statüsünden aylık bağlanması yönünde bir koşul öngörülmemiştir. Başka bir deyişle sigortalıya 5510 s. K. m. 4/I, (a) veya (b) kapsamında aylık bağlanması emekli ikramiyesine hak kazanılmasına engel değildir. Buna karşın, hükümde son çalışması kamu görevlisi olmayanlar ikramiye hakkından yoksun bırakılmaktadır⁷⁹.

Daha önce de açıklandığı gibi, hizmetlerin birleştirilmesi 5510 s. K. m. 53/ son fıkrada düzenlenmektedir. Hükme göre farklı sosyal sigorta statüleri kapsamında çalışanların en fazla sigortalılığın geçtiği sigortalı statüsü esas alınır, ancak *“en fazla sigortalılığın geçtiği sigortalılık hali, hizmet sürelerinin eşit olması ile malüllük ve ölüm halleri ile yaş haddinden re’sen emekli olma, süresi kanunla belirlenen vazifelere atanma veya seçilme ve bağlı oldukları sigortalılık halinin kanunla değiştirilmesi durumunda ise son sigortalılık hali esas alınır.”* Sigortalı bu düzenleme uyarınca 5510 s. K. m. 4/I, (c) statüsünden yaşlılık aylığına hak kazansa dahi son çalışması m. 4/I, (c) kapsamında geçmiyorsa emekli ikramiyesi alması mümkün değildir. Söz konusu hususun tek istisnası 5434 s. K. ek m. 82/ VII’de öngörülmüştür. Hüküm uyarınca sigortalı, 5510 s. K. m. 4/ I, (c)'ye tabi çalışmaları sona erdikten sonra uzun vadeli sigorta kolları bakımından zorunlu sigortalı olmayı gerektirecek bir işte çalışmaz ve isteğe bağlı sigortalı olarak aylığa yahut toptan ödemeye hak kazanırsa 5510 s. K. m. 3/21’de⁸⁰ tanımlanan kamu idarelerinde uzun vadeli sigorta kollarına prim ödediği süreler için emekli ikramiyesi alabilir. Yukarıda ifade edildiği üzere, Anayasa Mahkemesi tarafından 2829 sayılı Kanun m. 12’de yer alan *“Son defa T.C. Emekli Sandığına tabi görevlerden emekliye ayrılan ve”* ibaresi, son defa bağlı olunan sosyal güvenlik kurumuna göre ayırım yapılarak Emekli Sandığına tabi görevlerden emekliye ayrılmayanlara, 5434 s. Kanun’a tabi çalışma süreleri için emekli ikramiyesi ödenmemesine

⁷⁸ Bununla birlikte, 5434 s. K. ek m. 82/VII’ye göre” 28/2/1982 tarihli ve 2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu ile 28/2/1985 tarihli ve 3160 sayılı Emniyet Teşkilatı Uçuş ve Dalış Hizmetleri Tazminat Kanunu kapsamına giren personelden, uçuş, paraşüt, denizaltı, dalgıç ve kurbağa adam hizmetlerinin fiilen ifası sırasında; başka birinin sürekli bakımına muhtaç olacak şekilde malûl olanlar ile ölenlerin dul ve yetimlerine en yüksek Devlet memuru aylığı üzerinden, diğer malûllere ise mevcut aylıkları üzerinden yukarıdaki fıkralarda belirtilen usûl ve esaslar çerçevesinde ve 30 yıl hizmet yapmış gibi emekli ikramiyesi ödenir.”.

⁷⁹ Sözer, “Önceki Çalışmalarında Kamu Görevlisi Olanların Emekli İkramesine Hakkı”, s. 93.

⁸⁰ İlgili düzenlemede kamu idareleri, “10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen kamu idareleri ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların bağlı idare, ortaklık, müessese ve işletmeleri ve yukarıda belirtilenlerin ödenmiş sermayesinin % 50’sinden fazlasına sahip oldukları ortaklık ve işletmelerden Türk Ticaret Kanununa tabi olmayanlarla özel kanunlarına göre personel çalıştıran diğer kamu kurumlar” şeklinde tanımlanmıştır.

sebeep olduğu için Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine ve adil sonuçlar doğurmamasından ötürü Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırı bulunarak iptal edilmiştir⁸¹. 5434 s. K. ek m. 82/I de esasen aynı sonucu doğurduğu için kanaatimizce Anayasa'ya aykırıdır.

III. VEFAT EDEN SİĞORTALILARIN HAK SAHİPLERİ

A. 5434 SAYILI KANUN KAPSAMINDA SİĞORTALI OLANLARIN VEFATI HALİNDE HAK SAHİPLERİNE EMEKLİ İKRAMİYESİ ÖDENMESİ

Kamu görevlisi olan sigortalıların vefatı halinde hak sahiplerine emekli ikramiyesi ödenmesi⁸² de 5434 s. Kanun'da düzenlenmekle olup kamu görevlisinin şahsına emekli ikramiyesi ödenmesindeki gibi kamu görevlilerinin 5434 s. Kanun'a göre sigortalı olması yahut 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden sonra ilk defa bu Kanun'un m. 4/I, (c) hükmü kapsamında sigortalı olmasına göre m. 89 ve ek m. 82'de ele alınmıştır.

5434 s. K. m. 89/VII uyarınca “*Emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanmadan veyahut toptan ödeme yapılmadan ölen iştirakçiler için yukarıdaki esaslara göre hesaplanacak ikramiyenin tamamı, aylığa veya toptan ödemeye hak kazanan dul ve yetimlere, bu Kanunun mülga 68 inci maddesinde gösterilen hisseleriyle orantılı olarak ödenir.*”. Söz konusu hükmün onuncu fıkrasına göre ise, “*Sosyal Güvenlik Kurumunca tahakkuk ettirilmiş veya ettirilecek emekli ikramiyelerini almadan ölenler ile ölüm tarihinde aylığa müstahak dul ve yetim bırakmadan ölen iştirakçilerin ikramiyeleri, kanuni mirasçılarına ödenir.*”.

Görüldüğü gibi, 5434 s. K. kapsamında sigortalı olanların vefatı halinde dul ve yetimlerin emekli ikramiyesi alabilmesi için aylığa veya toptan ödemeye hak kazanmaları gerekmektedir. 5434 s. K. m. 89/VII'de ifade edilen aylık, 5434 s. K. m. 66 ve devamı maddelerinde düzenlenen “dul ve yetim aylığı”dır. Kanun'da “dul ve yetim” ibaresi kullanılmakla birlikte 67. maddede dul ve yetimden karı, koca, çocuklar, ana ve babanın anlaşılması gerektiği ortaya konmuştur. Dolayısıyla 5434 s. Kanun'da öngörülen dul ve yetim aylığı 5510 s. Kanun'da öngörülen ölüm aylığına karşılık gelmektedir. 5434 s. K. m. 89'a göre, iki durumda emekli ikramiyesi mirasçılara ödenmektedir. Bunlardan ilki Sosyal Güvenli Kurumunca emekli ikramiyesinin tahakkuk ettirilmesi veya ettirilecek olmasına karşın sigortalının emekli ikramiyesini alamadan vefat etmesidir. İkincisi ise ölen sigortalının aylığa hak kazanan dul ve yetiminin bulunmamasıdır⁸³.

⁸¹ AYM, 05.02.2009, E. 2005/40, K. 2009/17; RG. T. 05.06.2009, S. 27249.

⁸² Anayasa Mahkemesine göre, “*Emekli ikramiyesi, iştirakçinin emekli olduktan sonraki hayatını kolaylaştırma amacını gütmektedir. Bu husus, onunla birlikte yaşayıp onun desteğine ihtiyaç duyan kişiler yönünden de geçerlidir. Dolayısıyla, iştirakçinin ölümü nedeniyle desteğinden yoksun kalan kişilere bu ödemenin yapılması, sosyal güvenlik hakkının bir parçası olarak değerlendirilebilir.*”, AYM, 11.07.2018, E. 2018/8, K. 2018/85, RG. T. 04.12.2018, S. 30615.

⁸³ Belirtmek gerekir ki, 5434 s. K. m. 89/f. 7'deki “...aylığa veya toptan ödemeye hak kazanan...” ibaresi ile f. 10'daki “...aylığa müstahak...” ibaresinin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmuş

B. İLK DEFA 5510 SAYILI KANUN M. 4/I, (C) KAPSAMINDA SİGORTALI OLANLARIN VEFATI HALİNDE HAK SAHİPLERİNE EMEKLİ İKRAMİYESİ ÖDENMESİ

Yukarıda açıklandığı üzere, ilk defa 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında sigortalı olanların vefatı halinde hak sahiplerine emekli ikramiyesi ödenmesi 5434 s. K. ek m. 82’de öngörülmektedir. Madde uyarınca hak sahiplerine emekli ikramiyesi ödenebilmesi için hak sahiplerinin ölüm aylığına yahut ölüm toptan ödemesine hak kazanması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, ölen sigortalı ya 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında çalışmakta iken vefat etmeli ya da ölüm anında uzun vadeli sigorta kollarına tabi olarak çalışmamasına rağmen bu sigorta kollarına tabi son çalışması 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında olmalıdır (5434 s. K. ek m. 82/I, e, f)⁸⁴. Hak sahibi kavramı “*Sigortalının veya sürekli iş göremezlik geliri ile malûllük, vazife malûllüğü veya yaşlılık aylığı almakta olanların ölümü halinde, gelir veya aylık bağlanmasına veya toptan ödeme yapılmasına hak kazanan eş, çocuk, ana ve babasını*” ifade etmektedir (5510 s. K. m. 3/I, b. 7). Kanaatimizce son çalışmanın 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında olmasına ilişkin yukarıda yaptığımız açıklamalar bu hüküm bakımından da geçerlidir.

5434 s. K. m. 89’da emekli ikramiyesinin mirasçılara ödenmesine ilişkin öngörülen durumlar, ek m. 82/IV’te düzenlenmiş olup hükme göre “*Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından tahakkuk ettirilmiş veya ettirilecek emekli ikramiyelerini almadan ölen ve ölüm tarihinde hak sahibi bulunmayanların emekli ikramiyeleri, kanuni mirasçılarına ödenir*”. Görüldüğü gibi, 5434 s. K. ek m. 82’de emekli ikramiyesinin mirasçılara ödenmesine ilişkin öngörülen haller, 5434 s. K. m. 89’da öngörülen haller ile aynıdır.

olup AYM “*İtiraz konusu kurallar ile aylığa müstahak dul ve yetimlere öncelik tanınmakla birlikte aylığa müstahak olmayan kanuni mirasçıların ikramiyeden yararlanmasının tümüyle engellenmediği, aylığa müstahak dul ve yetim bulunmaması hâlinde bu kişilerin de ikramiyeden pay alabilecekleri, ayrıca görevi başında vefat eden iştirakçilerin geride kalanlarına ödenecek emekli ikramiyesinin hukukun henüz mevcut mülk niteliği almamış bir sosyal güvenlik alacağı niteliği taşıdığı ve bu nedenle kanun koyucunun bu alacağın ödeneceği kişilerin tespitinde sahip olduğu geniş takdir yetkisi göz önünde bulundurulduğunda amaç ve araç arasında uygun bir ilişki kurulduğu ve itiraz konusu kuralların mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak eşitlik ilkesini ihlal etmediği sonucuna varılmıştır*.” gerekçesi ile iptal talebini reddetmiştir, AYM, 11.07.2018, E. 2018/8, K. 2018/85, RG. T. 04.12.2018, S. 30615.

⁸⁴ Yukarıda da belirtildiği üzere maddenin 6. fıkrası uyarınca “28/2/1982 tarihli ve 2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu ile 28/2/1985 tarihli ve 3160 sayılı Emniyet Teşkilatı Uçuş ve Dalış Hizmetleri Tazminat Kanunu kapsamına giren personelden, uçuş, paraşüt, denizaltı, dalgıç ve kurbağa adam hizmetlerinin fiilen ifası sırasında; başka birinin sürekli bakımına muhtaç olacak şekilde malûl olanlar ile ölenlerin dul ve yetimlerine en yüksek Devlet memuru aylığı üzerinden, diğer malûllere ise mevcut aylıkları üzerinden yukarıdaki fıkralarda belirtilen usûl ve esaslar çerçevesinde ve 30 yıl hizmet yapmış gibi emekli ikramiyesi ödenir”.

SONUÇ

Emekli ikramiyesine ilişkin düzenlemeler 5434 s. Kanun'da yer almakta olup 5510 s. Kanunu'nun yürürlüğünden önce ilk defa kamu görevlisi olanlara 5434 s. K. m. 89, 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden sonra ilk defa kamu görevlisi olanlara ise 5434 s. K. ek m. 82 uygulanmaktadır.

5434 s. Kanun m. 89'da hizmet sürelerinin tamamını 5434 s. K. ve/veya 5510 s. K. gç. m. 4 kapsamında geçirenlerin emekli ikramiyesine hak kazanabilmeleri için sigortalıya emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanması ya da toptan ödeme yapılması ve sigortalının Emekli Sandığına tabi görevlerde en az bir tam fiili hizmet yılı çalışması koşulları öngörülmüştür. Hizmetlerin birleştirilmesi yoluna başvuran sigortalıların emekli ikramiyesine hak kazanmasında uygulanacak koşullar ise, çetrefilli bir sürece konu olmuştur. Bunun sebebi 5510 s. K. gç. m. 2 gereği 5510 s. Kanun'un yürürlüğünden önce sigortalı olanlar için uygulanan Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun'un "emekli ikramiyesi" kenar başlıklı 12. maddesinde yer alan "*Son defa T.C. Emekli Sandığına tabi görevlerden emekliye ayrılan ve kendilerine bu Kanunun 8 inci maddesi uyarınca birleştirilen hizmet süreleri üzerinden aylık bağlananlara, T.C. Emekli Sandığına tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda prim veya kesenek ödemek suretiyle geçen sürelerinin toplamı üzerinden, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emekli ikramiyesi ödenir.*" şeklindeki düzenlemenin AYM tarafından kısmen iptal edilmesi ve yasa koyucunun konuya yaklaşımıdır. Yüksek Mahkeme maddede geçen "*Son defa T.C. Emekli Sandığına tabi görevlerden emekliye ayrılan ve*" ibaresini, eşitlik ilkesine ve hukuk devleti ilkesine aykırı bularak 05.02.2009 tarihinde iptal etmiştir⁸⁵. Öte yandan, iptal edilen ibare, 5434 s. K. m. 89/I'de değişiklik yapılarak "*Son defa bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4. maddesi hükümlerinin uygulanmasını gerektiren görevlerde çalışmakta iken emekliye ayrılan ve kendilerine mülga 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kuramlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanunun 8. maddesi uyarınca birleştirilen hizmet süreleri üzerinden aylık bağlananlara ise, bu Kanuna tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda prim veya kesenek ödemek suretiyle geçen hizmet sürelerinin toplamı üzerinden bu madde hükümlerine göre emekli ikramiyesi ödenir.*" şeklinde bir düzenleme ile 5434 s. K. m. 89'I'nın ikinci cümlesine eklenmiştir. AYM, söz konusu düzenlemede yer alan "*Son defa bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi hükümlerinin uygulanmasını gerektiren görevlerde çalışmakta iken emekliye ayrılan ve ...*" ibaresini de daha önce iptal edilen hüküm ile kapsam ve içerik yönünden aynı olduğu için 12.05.2011 tarihinde iptal etmiştir⁸⁶. Bunun üzerine, 26.01.2012 tarihinde 5434 s. K. m. 89'da tekrar değişiklik yapılarak 2829 s. K.

⁸⁵ AYM, 05.02.2009, E. 2005/40, K. 2009/17; RG. T. 05.06.2009, S. 27249.

⁸⁶ AYM, 12.5.2011, E. 2010/81, K. 2011/78; RG. T. 09.07.2011, S. 27989.

m. 8'e göre birleştirilen hizmet süreleri üzerinden emeklilik, yaşlılık ya da malul-lük aylığı bağlananlara, 5434 s. K. yahut 5510 s. K. gç m. 4 kapsamında olarak 5434 s. Kanuna tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda geçen çalışmalarının, 1475 s. İş Kanunu m. 14'te öngörülen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun şekilde sona ermiş olması şartıyla emekli ikramiyesi ödeneceği öngörülmüştür. Böylelikle 2829 s. K. çerçevesinde hizmet birleştirmesi yoluyla aylığa hak kaza-nanların emekli ikramiyesine hak kazanma koşulları bakımından iki dönem vuku bulmuştur.

İlgili yasal süreç çerçevesinde 26.01.2012 tarihinden önce 2829 s. K. m. 8 uyarınca hizmet birleştirmesi yoluyla aylık bağlanan sigortalıların emekli ikra-miyesine hak kazanabilmesi için, sigortalının Emekli Sandığına tabi hizmetlerinin bulunması, bu hizmetlerin en az bir fiili hizmet yılı olması ve aktif sigortalılık ilişkisinin aylık bağlanmak suretiyle sona ermesi gerekir. 26.01.2012 tarihinde ve bu tarihten sonra 2829 s. K. m. 8 uyarınca hizmet birleştirmesi yoluyla aylık bağlananların emekli ikramiyesine hak kazanabilmeleri için ise, bahsi geçen ko-şulları sağlamalarının yanı sıra, 5434 s. K. yahut 5510 s. K. gç m. 4 çerçevesinde geçen çalışmalarının 1475 s. İş Kanunu m. 14'te öngörülen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun şekilde sona ermesi de gerekmektedir. 1475 s. İş Kanunu m. 14 işçilere yönelik bir düzenleme olup kamu görevlilerinin çalışma ilişkisini sona erdiren sebepler işçilere göre oldukça farklılık arz etmektedir. Zira statü hukuku çerçevesinde çalışan kamu görevlilerine uygulanan hukuki rejim, sözleşme ilişkisi çerçevesinde çalışan işçilere uygulanan hukuki rejimden tama-men farklıdır. Dolayısıyla 1475 sayılı İş Kanunu m. 14'te kıdem tazminatına hak kazanmak için öngörülen sebeplerin, Emekli Sandığına tabi hizmetlerin sona ermesinde nasıl uygulanacağı, yukarıda detaylıca açıkladığımız üzere, pek çok müphem hususu gündeme getirmektedir. İlgili durum ise hukuki güvenilirlik ilke-sine aykırıdır.

Defaatle açıklandığı üzere, ilk defa 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında sigor-talı olan kamu görevlilerin emekli ikramiyesi hakkı 5434 s. K. ek m. 82'de ön-görülmektedir. Söz konusu düzenleme uyarınca, ilgili sigortalıların emekli ikra-miyesine hak kazanabilmeleri için kamu görevlisi olarak en az bir yıl çalışmaları ve buna ek olarak çalışma sürelerinin tamamını 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında geçirmiş olmaları yahut farklı sosyal sigorta statüleri kapsamında çalışmalarına karşın aylık bağlandığı esnada 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında olmaları veya aylık bağlandığı sırada uzun vadeli sigorta kolları kapsamında sigortalı olmasalar dahi bu çerçevede son sigortalılıklarının 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında olması ya da yaşlılık toptan ödemesi almış olup uzun vadeli sigorta kolları kapsamında son sigortalılıklarının 5510 s. K. m. 4/ I, (c)'ye tabi olması gerekir. Başka bir ifadeyle çalışma yaşamı boyunca farklı sosyal sigorta statülerine tabi olanların son statüsü m. 4/I, (c) değilse emekli ikramiyesi almaları kural olarak mümkün

değildir⁸⁷. Dolayısıyla 5434 s. K. ek m. 82’de, 2829 sayılı Kanun m. 12’deki AYM tarafından iptal edilen “*Son defa T.C. Emekli Sandığına tabi görevlerden emekliye ayrılan ve*” şeklindeki ibare ile aynı sonucu doğuracak bir düzenleme öngörülmemekte olup kanaatimizce söz konusu hüküm Anayasa’ya aykırıdır.

Kamu görevlisi olan sigortalıların vefatı halinde de hak sahiplerine emekli ikramiyesi ödenebilmektedir. Bu husus da kamu görevlisinin 5434 s. Kanun’a göre sigortalı olması yahut 5510 s. Kanun’un yürürlüğünden sonra ilk defa bu Kanun’un m. 4/I, (c) hükmü kapsamında sigortalı olmasına göre m. 89 ve ek m. 82’de ele alınmıştır. Söz konusu hükümler uyarınca, ilk defa 5434 s. K. kapsamında sigortalı olanların vefatı halinde hak sahiplerinin -bu kanunun ifade şekliyle dul ve yetimlerin- emekli ikramiyesi alabilmesi için aylığa veya toptan ödemeye hak kazanmaları gerekmektedir. İlk defa 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında sigortalı olanların vefatı halinde hak sahiplerine emekli ikramiyesi ödenmesi için ise, hak sahiplerinin ölüm aylığına yahut ölüm toptan ödemesine hak kazanmasının yanı sıra, ölen sigortalının 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında çalışmakta iken vefat etmesi veya ölüm anında uzun vadeli sigorta kollarına tabi olarak çalışmamasına rağmen bu sigorta kollarına tabi son çalışmasının 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında olması koşulları aranmaktadır. Kanaatimizce yukarıda açıkladığımız gerekçelerle bu hükümde yer alan son çalışmanın 5510 s. K. m. 4/I, (c) kapsamında olmasına ilişkin koşul da Anayasa’ya aykırıdır.

Belirtmek gerekir ki, hem 5434 s. K. m. 89 hem de ek m. 82’de iki durumda emekli ikramiyesinin mirasçılara ödenmesi öngörülmektedir. Bu durumlar, Sosyal Güvenli Kurumunca emekli ikramiyesinin tahakkuk ettirilmesi veya ettirilecek olmasına karşın sigortalının emekli ikramiyesini alamadan vefat etmesi ile ölen sigortalının aylığa hak kazanan dul ve yetiminin/hak sahibinin bulunmamasıdır.

⁸⁷ Yukarıda açıklandığı üzere, bu hususun tek istisnası 5434 s. K. ek m. 82/VII’de öngörülmüş olup hükme göre sigortalı, 5510 s. K. m. 4/ I, (c)’ye tabi çalışmaları sona erdikten sonra uzun vadeli sigorta kolları bakımından zorunlu sigortalı olmayı gerektirecek bir işte çalışmaz ve isteğe bağlı sigortalı olarak aylığa yahut toptan ödemeye hak kazanırsa 5510 s. K. m. 3/21’de tanımlanan kamu idarelerinde uzun vadeli sigorta kollarına prim ödediği süreler için emekli ikramiyesi alabilir.

KAYNAKÇA

- Altundış, Mehmet. “Hukuki Güvenlik İlkesi”, *Yasama Dergisi*, S. 10 (Eylül-Ekim-Kasım-Aralık 2008): s. 60-94.
- Akın, Levent. “Sigortalılık Kavramı Açısından Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun Tasarısının Değerlendirilmesi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 54, S. 2 (2005): s. 23-63.
- Akyılmaz, Bahtiyar, Sezginer, Murat ve Kaya Cemil. *Türk İdare Hukuku*. 17. Baskı, İstanbul: Seçkin, 2023.
- Aslan, Onur Ender. *Kamu Personel Hukuku*. İstanbul: Yetkin, 2022.
- Balaban, Özge, Üstün, Süleyman. “İdari İşlemlerin Geri Alınması, Kaldırılması, Değiştirilmesi ve Düzeltilmesi”, *Fifth International Mediterranean Social Sciences Congress (Mecas V), International Mediterranean Social Sciences Congress (MECAS) Congress Book Series* (2019): s. 301-321
- Barın, Emine. “Türk Sosyal Güvenlik Hukuku’nda Sigortalı Lehine Yorum İlkesi”, *International Conference on Eurasian Economies 2016*, İstanbul: Beykent University Publications (2016): s. 236-241.
- Centel, Tankut. “Emekli İkramesinde Kalkan Sınır: Boşa Çalışmanın Reddi ve Yeniden Eşitleme Çabası”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 74, Özel Sayı (2016): s. 1163 -1170.
- Çelik, Nuri, Caniklioğlu, Nurşen, Canbolat, Talat ve Özkaraca, Ercüment. *İş Hukuku Dersleri*. 36. Bası, İstanbul: Beta, 2023.
- Ertan, Emre. “Yaşlılık Aylığı Bağlanması İstemi, Yazılı Başvuru Koşulu ve Sigortalı Lehine Yorum İlkesi”, *Çalışma ve Toplum*, S. 19 (2008): s. 241-251.
- Evren, Çınar Can, Uçar, İsmail. *Kamu Görevlileri Hukuku*. 3. Baskı, İstanbul: Seçkin, 2022.
- Eyrenci, Öner, Taşkent, Savaş, Ulucan, Devrim ve Baskan, Esra. *İş Hukuku*. 11. Baskı, İstanbul: Beta, 2024.
- Gözler, Kemal, Kaplan, Gürsel. *İdare Hukuku Dersleri*. 23. Baskı, Bursa: Ekin, 2023.
- Gözübüyük, A. Şeref, Tan, Turgut. *İdare Hukuku Cilt I*. 13. Baskı, Ankara: Turhan, 2019.
- Gündoğan, Tolga. “Devlet Memurluğunda İstifa”, *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2 (Aralık 2014): s. 75-105.
- Güzel, Ali, Okur, Ali Rıza ve Caniklioğlu, Nurşen. *Sosyal Güvenlik Hukuku*. 20. Bası, İstanbul: Beta, 2024.
- Karahanogulları, Onur. *İdare Hukuku*. 2. Baskı, Ankara: Turhan, 2023.
- Karlı, Mehmet Rauf. *İdare Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı Anayasa’nın 128. Maddesi Çerçevesinde Bir İnceleme*. İstanbul: On İki Levha, 2016.
- Mutlay, Faruk Barış. *Sosyal Sigorta Yardımlarına Hak Kazanma Koşulları ve Eşitlik İlkesi*. İstanbul: Beta, 2014.
- Mutlay, Faruk Barış. “Kıdem Tazminatına Hak Kazanmak İçin Aranan 15 Yıl Sigortalılık Süresini Tamamlama 3600 Gün Prim Bildirme Şartlarının Dayanağı ve Farklı Şartların Dikkate Alınma Zorunluluğu”, *Sicil İş Hukuku Dergisi*, S. 40 (2018): s. 130-151.

- Nazlı, Seçkin. “Karar İncelemesi: Yurtdışı Hizmet Borçlanması, Sosyal Güvenlik Destek Primi, Sigortalı Lehine Yorum İlkesi, İyiniyet, Dürüstlük İlkesi”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt LXXII, S. 2 (2014): s. 665-680.
- Özdemir, Selman. “İdarî İşlemin Geri Alınmasında, İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararlarının İdarî Yargı Pratiğindeki Uygulanışına Dair Bir Değerlendirme”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 29, S. 2 (2021): s. 1383-1435.
- Sökmen, Uğur. “Kamu İdaresinde Mahkûmiyeti Olanların Devlet Memuru Olmaları ve Memuriyet Statüsünü Kaybetmeleri”, *Maliye Dergisi*, S. 158 (Ocak-Haziran 2010): s. 618-640.
- Sözer, Ali Nazım. *İşçi, Bağımsız Çalışan ve Kamu Görevlileri Bakımından Türk Sosyal Sigortalar Hukuku*. 6. Baskı, İstanbul: Beta, 2023.
- Sözer, Ali Nazım. “Önceki Çalışmalarında Kamu Görevlisi Olanların Emekli İkramesi Hakkı”, *Sosyal Güvenlik Dergisi*, Cilt 1, S. 1 (Haziran 2011): s. 82-102.
- Süzek, Sarper. “İş Hukukunda Disiplin Cezaları”, *Çalışma ve Toplum*, S. 28 (2011): s. 9-18.
- Süzek, Sarper, Başterzi, Süleyman. *İş Hukuku*. 24. Baskı, İstanbul: Beta, 2024.
- Şahlanan, Fevzi. “Emekli İkramesinde 30 Yıllık Sınırı İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararı ile Başlayan Süreç ve Bir Danıştay Kararı Üstüne Düşünceler”, *Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi*, Cilt 13, S. 49 (2016): s. 111-124.
- Şakar, Müjdat. *İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku*. 15. Baskı, İstanbul: Beta, 2024.
- Öztürk Yılmaz, Berna. “Sosyal Güvenlik Hukukunda “Haklı Beklentiler”in Korunması Sorunu”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XXVI-II, S. 3 (Temmuz 2024): s. 73-124.
- Tan, Turgut, Bayazıt, Bahar. *İdare Hukuku*. 11. Baskı, Ankara: Turhan, 2023.
- Tuncay, Aziz Can, Ekmekçi, Ömer ve Gülver, Ender. *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*. 22. Bası, İstanbul: Beta, 2023.
- Tüzün, Serdar. “Memurluğun Sona Erme Sebepleri”, *Eskişehir Barosu Dergisi*, Cilt 8, S. 2 (2023): s. 314-347.
- Yavuzdoğan, Seçkin. “İdare Hukukunda ‘İstifa’”, *International Journal of Legal Progress*, Volume 2, Number 2 (2016): s. 116-126.
- Yılmaz, Harun. “Hizmete Girişte Şartları Taşımayan Memurun Durumunun Sonradan Öğrenilmesinin Memuriyet Statüsüne Etkileri ve Sonuçları”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 14, S. 157 (Eylül 2019): s. 1783-1795.